FRİEDRİCH NİETZSCHE

ZERDÜŞT BÖYLE SÖYLÜYORDU

"İnsanüstünü" (Übermensch) nün Felsefesi

Türkçeye çeviren ve tahlil kısmını Yazan
Prof. Agr. Dr. MAHMUT SADİ

İstanbul
1934
Kader Matbaası

Yeniden Hazırlayan
İsmail Hakkı ALTUNTAŞ

“ZERDÜŞT” UN BİR TAHLİLİ

Zerdüşt, **“Münzevi”**lerden en büyüğünün sesidir. Cemiyetin mevcut nizamını beğenemeyenler, ona yeni bir ülkü vermek isteyenlere tarihin her devrinde tesadüf edilir. Fakat Nietzsche bu mütefekkirlerden tamamen ayrı bir vasıf taşır.

Onun isyanı bir **“hayattan kaçma”** değil, bir hayata girme, bir bedbinlik değil, koyu nikbinlik (iyimserlik) gösterir. Öteki **“Muztarıp”** (acı duyan)lar yalnız yıkar, Nietzsche yıktığının yerine yeni bir şey kurar.

Nietzsche “münzevi”lerin en samimisidir. O, göründüğü gibi yaşamış, duyduğu gibi görünmüştür. Devrinde gelseydi onu bir kahraman olarak görecektik. Fakat 19 uncu asırda gelen Nietzsche ıstırap ve ihtiraslarını Üniversite kürsüsünde tatmine uğraştı. Lâkin bu tam bir tatmin olamazdı.

İşte **“imkân”** ile **“Emel”** in bu muvazenesizliği Zerdüşt'ü doğurdu. Üniversite kürsüsünde söyleyemediği her şeyi Zerdüşt'ün dili ile söyletti. Böylece Zerdüşt Nietzsche’in iç şahsiyeti oldu.

Zerdüşt; İranlı bir mütefekkirin ismidir. Fakat İran Zerdüşt'ü bu günkü İsevi ahlâkiyata esası olan diğergâm ve liberal fikirleri telkin ediyordu. Nietzsche Zerdüşt’ü bunun aksini yapar. Bütün diğergâm ve liberal te-

mayülleri yıkar ve küçük insaniyetçilik telakki ettiği bu fikirler yerine **“kahraman insaniyetçilik”** i ikame etmek diler.

“Zerdüşt”ta ilk rast geldiğimiz yeni mefhum **“insanüstünü”** dir.

Nietzsche'nin **“insanüstünü”** dinsizleşen hayatın yeni ülküsüdür.

Dinsiz mütefekkirler arasında da en samimisi Nietzsche dir. Birçokları dimağca dinsiz fakat ruhça dindar kaldılar. Dinsiz mütefekkirlerin en büyüklerinden biri plan **Schopenhauer**'de bile bu ikiliği buluyoruz. Bu filozofun en yüksek insan tipi olarak ileriye sürdüğü **“aziz”** mefhumu İsa aleyhisselâmın **“aziz”** lerine ne kadar benzer. Onlar gibi cefakâr, onlar gibi ıstıraba teşnedir. Hâlbuki Nietzsche **“bütün tanrılar ölmüştür”** dedikten sonra ruhunu Hristiyanlığın bütün izlerinden sıyırmaya muvaffak olmuş ve ölen ilah yerine yepyeni bir ülkü bir mefhum yaratmıştır. Bu, **“insanüstünü”** dir..

“İnsanüstünü” bir mabut, bir aziz, bir melek değildir Bilâkis tamamen toprağa bağlı, bütün tatminini toprakta bulabilen bir insandır.

Bu insanın kafası dahi, bedeni yiğit, seciyesi kahraman ve iradesi çeliktendir.

Nietzsche, cemiyet içinde **“insanüstünü”** ve birde kitle tanıyor. Kitlenin gayesi ve en yüksek tekâmülü **“insanüstünü”** nü yetiş-

tirmektir. Kitle kendi kendine bir yön ve bir gaye vermekten acizdir. Böylece cemiyeti hareketsizlikten, gayesizlikten koruyacak biricik unsur **“insanüstünü”** dir. Nietzsche 'nin bu fikri **“İçtimaî darvinizm”** e dayanır.

Cemiyet ve medeniyet şartları orta tipi ve kitleyi refaha ulaştırmaya uğraşırken hakikî hayat mücadelesinin ihmali yüzünden üstün tipler gittikçe azalıyor.

Eski Yunan ve Romanın inkırazı bu suretle olmuştur.

Bu milletlerde kültür yaratan **“Üstün tip”** mahv olmuştur. Yoksa kitle yaşamaktadır. Yunan ve Roma’da görülen bu hadise bu günkü garp milletlerinde de kendisini göstermektedir. Yirminci asrın konforlu medeniyeti sosyalist prensipler üzerinde işlerken iradeyi zaafa uğratmakta ve kültürü yaratan sınıfta veludiyeti (doğumları) azaltmaktadır.

Avrupa milletlerinin hemen hepsinde tespit edilen veludiyet nispetleri şunlardır.

ORTALAMA ÇOCUK SAYISI

Irgat ve uşaklarda	5,2
Amelede	4,1
Kalfalarda	2,9
Memurlarda	2,5
Büyük memurlarda	2

6 Friedrich Nietzsche

Serbest meslek erbabı	1,9
Üniversite profesörleri	1,5
En yüksek kabiliyetli insanlar	0,5

Hemen her batında büyük kâşifler veren meşhur bir ailede şimdiki halde ortalama çocuk miktarı 2,8 olduğu halde

1 batın evvel	3,7
2 batın	4,8
3 batın	5,9
4 batın	5,9 dır.

Bu veludiyet farkının bir milletin bünyesinde ve terkibinde nasıl bir tesir yaptığını göstermek için yüksek kabiliyette insanları A, orta fertleri B harfile gösterelim. Bu iki sınıf arasında veludiyet farkı $\frac{2}{5}$ olursa başlangıçta müsavi olan A, B nispeti

30 sene sonra $\frac{28}{72}$,

60 sene sonra $\frac{14}{86}$,

150 sene sonra $\frac{1}{99}$ olur.

Görülüyor ki medeniyet şartları kitledeki

velutluğu (doğumu) çoğaltmaktadır.

Kitlenin ıstırapları ile uğraşan Hristiyan ahlâkiyatı Nietzsche ye göre bir **“köle ahlâkiyatıdır”**.

Nietzsche buna karşı bir **“efendi ahlâkiyat”**ikame etmek ister. **“insanüstünü”** nü daha yakından anlayabilmemiz için Nietzsche nin **“son insan”** mefhumunu bilmemiz lâzımdır. **“Son insan” “insanüstünü”** nün tamamen aksidir. Hakir ve acınacak bir mahlûktur. Bu tipi Nietzsche şu cümlelerle gösterir.

Sevgi nedir?

Yaratılış nedir?

Hasret nedir?

Yıldız nedir?

Son insan bunları sorar ve gözlerini kırpar.

Zaman zaman bir az zehir, bu tatlı hülyalar verir ve sonunda biraz daha fazlaca zehir, buda hoş bir ölüm getirir.

Çobansız bir sürü, her kesi ayni şeyi ister, herkes aynıdır, başka bir şey dileyen arzusu ile tımarhaneye gider.

Burada gösterilen **“son insan”** bir hayal mahsulü değildir.

Yirminci asrın kibar sosyetesinde bugün yaşamaktadır.

Hatta bu sosyete de yaşayan biricik insan

tipi odur.

Böyle bir kitle içinden üstün bir insan çıkamaz. Onun için Nietzsche bu kitleyi feda etmek ister.

Gerçek bu insan tipinde biyolojik tereddiler (soysuzlaşmak) aşikârdır. Bir yandan bütün teferruatına kadar tatbik edilen bir iş bölümü ve ihtisasçılık ruh ve bedeni tek taraflı bir faaliyete icbar ediyor.

Öte yandan konfor şartlarının tekemmülü birçok tabiî garizeleri (asıl huyları) körletiyor. Sosyalist prensipler de ferdî iradeyi kullanmaktan ve işlemekten alıkoyar. Bu şartlar altında Avrupa medeniyetinin kendi yükü altında ezileceğini vuzuhla görenler çoğalmaktadır.

"Spengler" garbın sukutu, **"Wallas"** beşerî istifa, **"Sallmayer"** veraset eserlerinde bu neticeye varıyorlar.

Nietzsche, kendi kendine tereddiye meyleden bu kitleleri içinden kımıldatacak unsur olarak **"İnsânüstünü"** nü alıyor.

"İnsanüstünü" ile kitlenin vaziyeti, ordu ile başkumandanın vaziyeti gibidir. Birisi yalnız emretmeğe, öteki yalnız itaate memurdur.

Liberalizmi yıkan bu **"İnsanüstünü"** mefhumu en büyük siyasî ve içtimaî tesirini zamanımızda göstermektedir.

Hitlerin otorite fikri, Mussolini faşist

mefhumu ve dünyayı saran şahsiyet ihtiyacı hep liberalizmden ayrılıp az çok "İnsanüstünü" ne varmak isteyen bir temayülün ifadesidir.

"İNSANÜSTÜNÜ" NASIL YETİŞECEKTİR?

Nietzsche bunun kitle içinde değil dışında ve inzivada yetişebileceğine kanidir. Fakat şüphesiz bu biraz romantik bir tasavvurdur.

Bugünün kitlesine kumanda edecek bir şahsiyetin artık kitle dışında ve kendi inzivası içinde yetişebilmesine imkân yoktur.

Bu belki beşeriyetin en iptidaî devirlerinde; kabildi.

Bugünkü insanın muğlak (karışık) yaşayış ve psikolojisi ilmin hayatının her safhasına girişi artık hudayinabit (ekilmeden biten ot veya ağaç. Hiç bir talim ve terbiye görmemiş adam) bir "İnsanüstünü" yetişmesine imkân veremez.

Nietzsche'nin idealine götürebildi öteki yol bilâkis kitlenin içinde geçer. Her fertte uyuyan bedenî ve ruhî kudretleri işletmek, rekabet şartlarını teinin etmek, üstün bir tipi yetiştirmeğe daha fazla elverişlidir. Onun için bu noktada Nietzsche'den ayrılmak ve onun tavsiye ettiği umumî cehil yerine umumi talim ve terbiyeyi koymak gerektir.

Nietzsche'nin **"İnsanüstünü"** demokrat bir rejimin reisi değildir,

O, halkın içinde yaşayan, herkesin dert

ile hemdert olan bir şahsiyet olarak düşünülmemiştir. Bilâkis fertlerin küçük dertler ile hemdert olmak onun irade ve icra kudretini yıpratır.

Bu endişe daha Goethe'de bile mevcuttur.

Nitekim Herder'in **"Fikirler"** i intişar edince Napoli'den bir dostuna yazdığı mektupta aynen şöyle söylüyor.

"Bu çeşit insaniyet galebe çalarsa korkarım ki dünya bir hastane haline gelecek ve herkes birbirinin sadık hasta bakıcısı olacak".

Gerçek daima acımakla vaktini geçirenin irade kudreti söner.

Ve çok defa açmana da bir iyilik edilmiş olmaz.

Nietzsche'nin telâkkisine göre Hristiyanlıkla demokrasi ayni kökten menşeini alır. Nietzsche demokrasiyi büyük ve kudretliye, küçük ve âcizin duyduğu bir kin olarak telâkki eder.

Bu kin yukarıda ve üstte gördüğü her şeyi yıkmak ister. Ve ancak kendisi gibi olanlara tahammül eder.

Nietzsche'ye göre demokrasi aşağı tabakayı yükseltmez, bilâkis bunu yapayım derken üst tabakayı alçaltır. **Bu nevi insaniyetçiliğe Nietzsche köle insaniyetçiliği diyor.**

Ve bunu yıkarak yerine **"insanüstünü"** ne

götüren kahraman insaniyetçiliği koymak istiyor.

*
* *

Zerdüşt'teki orijinal fikirlerden birisi de ruh ve beden münasebetidir. Nietzsche bedenden ayrı bir ruh kabul etmez. Hatta bütün ferdyeti bedenden ibaret telâkki eder.

"Ben tamamen bedenim başka hiç bir şeyim yok, ruh ise bedende mevcut bir şeyin adıdır"

Nietzsche'ye kadar ruhî tezahürlerin bedenle alâkası vuzuhla tespit edilmemiştir. Nietzsche hekim ve tabiiyatçı olmadığı halde dâhiyane bir sezişle insan fizyolojisinin hududunu genişletmiş ve **"ruh beden birliği"** ni tebarüz ettirmiştir.

Bilhassa **Powlow**'un meşrut (şartlı) refleksler sahasındaki araştırmalarından sonra ruhla beden arasında ne kadar sıkı ve muğlak bir irtibat olduğu meydana çıktı.

Bugünün nazarı ve amelî tıbbında ruh ve beden birliği en esaslı prensiplerden birisi haline geçti.

Bedenin faaliyetinde ki büyük şuuru Nietzsche en güzel bir şekilde ifade ediyor.

"Bedeninde en parlak fikrinden ziyade şuur vardır."

"Beden "Ben" e der ki şuran ağrısın ve

orası ağırır. Ve ağrısının durmasını düşünür.”

Gerçek uzviyet kendi işlentisinde ne kadar aşikâr bir şuurluluk gösteriyor. Gıdası tükenen uzviyet iştiha işaretini kullanır, sükûne muhtaç olunca o kendisi ile mağrur olduğumuz koca beyni felce uğratmaktan çekinmez, hastalanan uzvu cebrî bir sükûnet vaziyetine getirir.

Demek ki uzviyet körü körüne bir otomatik ile işleyen bir makine değildir. Hâlbuki mihanikiyetçi [1] (ahenkli) bir mektep uzviyeti hâlâ böyle bir makine gibi telâkki eder. Öte yandan **Driech, Bier** gibi yeni vitalistler [2] uzviyetteki bu şuuru modern tababetin (tıp) hareket noktalarından birisi olarak ele almış bulunuyorlar.

Nietzsche vecizelerinin kıymeti gündelik hayatımızda kendisini gösterir.

Kültür insanında tabiî garizeler (huylar) gittikçe sönmektedir.

Sönen bu garizeleri uyandırmak için miktarı gittikçe artan sun'î vasıtalar kullanmak

---

[1] **Mihanikiyyet:** (Mihanik. den) Makine sanayiini ihate eden fen ve ilimler. Makine gibi cansız şeyler. * Cansız ve duygusuz fakat ahenkli hareket ve hareket kabiliyeti

[2] **Vitalizm.** İlke olarak hem ruhtan hem de organizmadan ayrı bir hayatı kabul eden fizyolojik öğreti.

icap ediyor.

Bir banker, bir profesör, bir memur, bir köylünün doyduğu yemek iştihasını duyabilmek için neler feda etmeğe hazırdır. Fakat bunu hiç bir zaman duyamaz. Bunun yerine az çok zararlı bir takım müştehiler (iştahı sevenler) kullanmağa mecburdur.

Tenasülî garizeyi körleştiren medeniyet şartları bunun yerine ne kadar sun'î vasıtalar ikamesine çalışıyor.

Denemez ki bu iptidaî garizelerin azalması bir terakki eseridir.

İnsan bilâkis garizelerinin kudreti nispetinde kâmil bir insandır.

Bu garizeler körleşince ruhta söner.

İnsan için cinsiyet hayatının haricinde ruhî hayat yoktur.

Asketler (derviş, sofiler), fakirler, harem ağaları içinden bir daha çıkması mümkün değildir.

Bu böyle olunca medeniyetin tabiî garizeleri öldüren şartlarıyla mücadele mecburiyeti hâsıl oluyor. Modern spor bu kıymetli vasıtalardan birisidir.

Gerçek spor faaliyeti esnasında beden tabiîliğine ve iptidaîliğine döner.

Ve en faydalı spor tabiî oyuna en çok yaklaşan spordur.

Bu kıymetli vasıtanın yayılması ile beraber yaşayışımızın her safhasında yalnız ra-

hatlığı gözeten konfor fazlalığından kaçınmak, bedenin sesini daha yakından dinlemek gerektir.

Sesini dinlenemeyen beden ruhtan intikamını alır.

Nietzsche bedene bu tabiî yaşayışı bahşederken dimağa da en yüksek bir irade veriyor. O orada **"İnsanüstünü"** nü doğurma iradesidir.

*

* *

Zerdüşt'te Nietzsche'nin hücumuna uğrayan şeylerden birisi de klasik cürüm ve ceza fikridir.

Cezayı mücrimden alınan bir intikam telâkki eden eski fikre **Lombrose** tarafından ilk darbe indirilmişti. Yeni tezin en veciz ifadesini Zerdüşt'te buluyoruz.

"Düşman deyin fakat fena demeyin, hasta deyin fakat rezil demeyin, deli deyin fakat mücrim demeyin."

"Bu adam nedir?

Ruhunun içinden dünyaya saldıran hastalıklardan yapılı bir yığın, bunumu avlamak istiyorsunuz.

Bu adam nedir?

Birbirinin yanında nadiren uslu oturan vahşi yılanlardan yapılı bir düğüm. Bunlar kendiliklerin gezmeğe giderler ve dünyada

av ararlar.”

Bu yeni tez bilhassa birçok cinayet vasıflarının irsi mahiyette oluşu ileri memleketlerde cürmiyetle (suçla) mücadele açılmasına imkân vermiştir.

Bilhassa Almanya'da irsî mücrim (suçlu) tiplerinin akimleştirilmesi (kısırlaştırılması) kemmiyet (sayıca artış) kazanmıştır.

***

Zerdüşt’te çok münakaşa uyandıran fasıllardan birisi de **“Kadına dair”** olandır.

Nietzsche, **“Kadın muammasının biricik halli gebeliktir diyor”**

Bu ağır hüküm nermin (yumuşak) fikirlere, tatlı hayallere bir şamar gibi çarpmaktadır.

Kadın bütün tatminini gebelikte bulan bir cinsi makine midir? Şüphesiz bunu bu şümulile (tümüyle) kabul edemeyiz. **Vakıa bir kadın dahî tanınmıyor ve bundan sonra yetişeceği de pek umulamıyor.**

Fakat buna mukabil iradenin dehaları olan kahraman tipinde kadınlar biliyoruz. Sonra erkekte mevcut bedenî ve ruhî kabiliyetlerin irsiyet yoluyla yarısını veren kadındır. Onun için Nietzsche'nin kadın hakkında ki hükmünü olduğu gibi kabule imkân yoktur.

Fakat hiç şüphe yok ki o hükümde büyük bir hakikat hissesi vardır.

Cinsiyetin icapları kadının bütün ömrünü alır.

Nemilow der ki:

"Kadının bütün ömrü fasılasız bir hastalıktır". Daha çocukluk devrinde biyolojik cinsiyet farkı kendisini gösterir.

Buluğla başlayan olgunluk devri kadının cinsî hayatında bambaşka bir mahiyet gösterir.

Her **"aybaşı"** bedenî ve ruhî bir buhrandır. Her doğum kadını ölümle karşılaştıran bir imtihandır. Ve doğum gittikçe güçleşmektedir. Çünkü çocuğun kafası gittikçe büyüyor. Hâlbuki havsala kemikleri eski şeklini muhafaza ediyor.

Kadın bu cinsî icaptan (birleşmeden) kaçmayım dese tabiatın intikamı hazır. Doğurmayan kadınlarda rahim kanseri doğuranlardan fazladır "Sellheim".

İş bununla da bitmez. Doğurmayan kadının ruhunda şifa bulmaz bir tatminsizlik bir depresyon hayat şevkini keser.

Cinsî hayatın bitişi de kadında bir faciadır. Çünkü ânî vukua gelir. Tenasül guddelerinin (yumurtalık ve bezeler) bu ânî duruşu kadının beden ve ruhunda bir buhran ifade eder.

Velhasıl her çağda kadın cinsiyetin esiridir.

İşte Nietzsche bu esir kadına büyük bir

ülkü gösteriyor. “İnsanüstünü” nü doğurmak.

Zerdüşt’te çocuk ve izdivaç bahsi bu ülkünün tasviridir. Bu bahiste sırf cinsî ihtiyaçlarla yapılan izdivaçlar terzil (rezillik kabul) ediliyor. Ve yüksek ve hür insanlarda izdivacın ancak bir tek gaye ile güzellik ve meşruiyet kazanabileceği gösteriliyor.

“Bu gaye insanüstünü” nü meydana getirmektir.

İZDİVACIN BU SURETLE TELÂKKİSİ (DÜŞÜNCESİ) NE KADAR ULVÎDİR!

ZERDÜŞT'ÜN ÜSLUBU

"ZERDÜŞT BÖYLE SÖYLÜYORDU" kitabı beşeri inzivanın feryadıdır. Cihan edebiyatının bütün büyük eserleri gibi Zerdüşt'de yalnız kendisine mahsus bir üslup gösterir.

O, mutlak inzivanın sesidir. Zerdüşt'e karşı bir eser göstermek istenirse ancak **"ilahi komedi"** ortaya çıkarılabilir. İlâhi komedi Hristiyanlığı, cemiyeti ve sevgiyi, merhameti nasıl bir kudretle teganni ediyorsa Zerdüşt ayni şiddet ve kudretle bu mefhumlara isyan eder.

Bu isyankâr ses insaniyet aleyhtarı değildir. Bilâkis bu sesin insaniliği karşısında diğer bütün insanî nağmeler pek cansız kalmaktadır.

Yalnız şu farkla ki: **Nietzsche'nin insaniliği bir kahraman insaniliktir.**

Eserin yazılışını Nietzsche şöyle anlatır:

"O kışı Rapalloda [3] geçirdim. Sıhhatim pekiyi değildi, soğuk ve yağmurlu bir kıştı. Sahilde bir küçük kulübede oturuyordum. Dalgaların sesi uykuya dalmaya imkân vermiyordu.

---

[3] Rapallo: İtalya, ülkenin Kuzeybatı kesiminde yalan bir tatil yeridir.

Buna rağmen, belki de bu yüzden Zerdüşt doğdu.

Her mühim şeyin doğuşu gibi..

Öğleden evvelleri denize nazır bir tepeye çıkardım, ikindileri sahilin kıvrımlarını gezerdim. Bu iki yol üstünde Zerdüşt doğdu, doğmadı beni bastırdı".

Zerdüşt'ün doğuşu tam bir irticai gösterir.

Her bir cilt için sarf ettiği zaman onar günden ibarettir.

Bu bir yazış değil bir infilâktı.

Bu yazışı Nietzsche şöyle anlatıyor:

"Aramıyordum, işitiyordum vereni sormadan alıyordum, benim seçmeme hiç imkân kalmadan bütün fikirler yıldırım gibi beynimde doğuyordu. Hepsi iradenin haricinde fakat hür ruhun, bağsızlığın, kudretin ve ilahiliğin bir kasırgası halinde meydana geliyordu".

Bu infilaklardan sonra daima müellifi derin bir melankoli [4] yakalardı. Zerdüşt'ün

---

[4] Melankoli: halk arasında yalnızlığı tercih ve hüzün hali olarak bilinse de aslında psikolojik bir durumdur. Nedensiz yere depresyon hissi ve bir şeyler yapmaya duyulan isteksizlik olarak ortaya çıkar. Eskiden şizofren gibi daha ciddi ve fiziksel rahatsızlıklara dayandırılan melankoli, beraberinde belli bir kültür ve kült getirmiştir. Günü-

üslup ve manaca büsbütün aykırılığı dolayısı ile intişarında en aziz dostları bile kendisini anlayamadılar.

Nietzsche o zaman kendisinin tamamen yalnız olduğunu anladı. Ve kimsenin, yazıları hakkında bir mütalaa yürütmediğini görünce kendi eserini kendisi tenkit etti.

Rohde ye yazdığı mektup 1884 —

"Zerdüşt'le Alman dilini bir mükemmeliyete çıkarmış olduğumu zannediyorum. Goethe, Luther sonra böyle üçüncü bir adım lâzımdı,

Arkadaş bak: dilimizde şimdiye kadar kudret, elastikiyet ve ahenk bu şekilde yan yana gelmişimdir?

— Benim kitabımdan bir sahife okuduktan sonra Goetheyi oku, göreceksin ki Goethe'nin ressam üslubuna has olan dalgalı yazış bendede vardır.

Şu farkla ki: ben Goethe'den daha sert ve daha erkek bir üsluba malikim. Benim üslubum bir danstır, her çeşit tenazırın (bakışın) bir oyunu ve bu tenazurların bir atlanmasıdır. Vokallerin (seslerin-

---

müzde ise aşk ya da kimlik karmaşası gibi duygusal nedenlere bağlanmaktadır.

kelimeler-harfler) seçilmesinde bile bu görülür".

Nietzsche'nin üslubu için bundan iyi bir tavsif yapılamaz. Fakat o zaman Nietzsche nin en aziz dostu **Rohde** bile bunu bir övünme sanmıştı.

Zerdüşt, tedrisi (öğretisi) mahiyetine rağmen çok defa **"polemik"** e atlar Buna rağmen alegorik (mecazi) hikâyeler yanında daha ziyade tedrisi veya daha ziyade lirik olan parçalar ayrılabilir.

Ve nihayet fazilet kürsülerine, yeni ilahlara dair gibi bazı parçalar satirik mahiyettedirler.

Başlıca tedrisi hitabeler olarak öte dünyalılar, bedeni hakir görenler, okuma ve yazma, harp ve muharip millet, dost, çocuk ve izdivaç, hediye fazileti parçaları alınabilir.

Tamamen lirik mahiyette parçalar Zerdüşt'ün ikinci ve üçüncü cildindeki **gece şarkısı, mezar şarkısı, gün doğuşu, büyük hasret, dans şarkısı** gibi parçalar zikrolunabilir.

ZERDÜŞ'TÜ NİÇİN TERCÜME ETTİM?

Sözü bitirirken bu kitabı niçin ve nasıl tercüme ettiğimi anlatmak isterim. Zerdüşt her dile çevrilmiş sayılı klasik eserlerden birisidir. Onsuz hiç bir kütüphane tam sayılamaz. Fakat benim Zerdüşt'ü Türkçeye çevirmem yalnız millî kütüphaneye bir klasik eser ilâve etmek arzusundan ileri gelmemiştir. Bence bizde Nietzsche'nin anlaşılmasına şimdi her vakitten ziyade ihtiyaç vardır. **Tahsilini bitirmiş veya tahsil çağında bazı münevverlerimizde koyu bir maddiyatçılık kendini göstermektedir. Hayati bir menfaat şansı ve menfaatlerin adilane taksimi çemberinden görmek isteyen ve bu görüşte bütün tatminini bulabilen bir kitlenin karşısına Nietzsche'yi çıkarıyorum. Ona anarşist diyenler var. Fakat o ne cebri bir yıkıcılık yapmış, nede kimseye böyle öğüt vermiştir. O bilâkis dinden sıyrılan bir cemiyete yepyeni bir ülkü, bir iman gösteren bir idealistti. Tasvir ettiği "insanüstünü" tipi ne kadar özlenebilecek, uğruna feda olunabilecek bir şahsiyettir!**

Allah'ını bırakan bir cemiyete bundan ulvî, bundan kudretli bir erek (hedef) verilemezdi. Anarşist zannedilen Nietzsche Zerdüşt'te işte böyle yeni bir erek kuruyor

Yalnız "insanüstü"nü mefhumunu kav-

ramak ve ona iman edebilmek için kabli (önceki) hükümlerimizden sıyrılmak ve bugünkü komfor (rahat-konfor) şartları içinde bütün tatminimizi bulmak derekesinden bir az yükselmek gerektir. Bu acınacak rahat düşkünlüğünden ve hodbinliğinden sıyrılan:

(benim faziletim nedir ki halâ beni çıldırtamadı);

(benim adaletim nedir ki halâ alev ve kömür olduğunu göremiyorum) diyebilmelidir, "insanüstü"ne giden köprü işte bunu söyleyenlerin omuzundan geçer.

Yirminci asrın komforu, sosyalist zihniyetin menfaattarı da adalet tevziine uğraşan emekleri manevî insanı tatmin edecek kudrete malik değildir. Nietzsche bu küçük ve rahat düşkünü insanilikten bizi yükseltiyor, üstün bir hedef gösteriyor. O hedef, gözleri kamaştıracak kadar parlaktır.

Hıristiyanlığın dejenere olmuş köle ahlâkiyatı burada yıkılıyor. Ona fazla bağlı olanlar matem tutabilirler. Fakat hür kafalı insanlar için yeni bir ahlâk telâkkisi meydana çıkıyor. Bu ahlâk **"efendi ahlâkı"**dır. Küçük çapta merhamet, adalet, digergâmı bırakılıyor. Bunların yerine kudret saçan ve kudrete dayanan bir kahraman insanilik yaratılıyor. Yirminci asır insanının bu çeşit insaniyete ihtiyacı vardır. Medeniyetin yalnız refah levazımını tekemmül ettirmeğe çalışan tek

taraflı ilerleyişi insanlığın atisi (geleceği) için en büyük tehlikedir. Bu medeniyet bir hars (kültür) ile aşılanmak ve beslenmek gerektir. O hars, ancak ülkülerde tecelli eder. [5] İşte bu ülküye Nietzsche de mevcuttur.

Ben Zerdüşt'ü, işte böyle bir idealist eser bulduğum için dilimize çevirdim. Tercümeyi, dilediğim derecede başarmadığımı bilirim. Zerdüşt, üslubundaki hususiyet dolayısıyla ancak yazıldığı dil tamamen anlaşılabilen eserlerdendir. Bizzat Nietzsche'nin söylediği gibi bu üslup bir danstır. Bu danstaki ahenk oyunlarını yabancı bir dilde tamamı ile göstermek kabil değildir. Nietzsche bu ahenk, oyunlarını Zerdüşt'te o kadar ileriye götürür ki, gizli bir nazmı korumak için vuzuhtan (açıklamadan) bile fedakârlık yapar. Böylece bazı noktaları harfiyen anlamak imkânsız bir hale geliyor. Böyle bir kaç yerde manaya en yakın bir tefsire başvurmak icabetti.

Tercümede, eserin aslında ki gizli nesir ahengini korumağa çalıştım. Tercüme için dört gün yettiği halde üsluba bu ahengi vermek emeği bunun on misli zaman aldı. Bunu az çok başarabilmek için yer yer tam bir **"kelime be kelime"** tercümeden fe-

---

[5] Kültürsüz siyasetçiler, küfür, yalan, pespaye konuşmalar vb. yapanlara duyurulur.

dakârlık yaparak daha ziyade öz manaya sarılmak icap etti. Eserin kelimelerinden ziyade ruhunu ve ahengini korumağı tercih ettim. Bunda biraz muvaffak olduysam eserin müellifine karşı bir tazim ve şükran borcunu ödemiş olacağım.

Eserin yüksek seviyesinin müsaade ettiği nispette Öz Türkçe yazmağa ve Osmanlıcadan ayrılmağa çalıştığımı okuyanlar görecek-lerdir.

Zaman ve imkân buldukça Zerdüşt'ün öteki ciltlerini de çıkarmağa uğraşacağım. Fakat bu kısımlar daha evvel başka bir kalemden çıkmış bulunursa ayni derecede sevineceğim.

Müsveddelerin tanziminde ve tashih işlerinde bana çok yardım etmiş olan Asistanımız Edibe Ziya hanımefendiyle bazı kıymetli işaretlerini esirgemeyen Ahmet Hamdi ve Suut Kemalettin beyefendilere teşekkür borcumdur.

NİETZSCHE'NİN HAYATI

Friedriche Wilhelm Nietzsche 15 Teşrinievvel (Ekim) 1844 de Leipzig civarında Röckben köyünde bir rahibin oğlu olarak dünyaya geldi.

Annesi Fransiska keza bir rahip ailesine mensuptur.

Nietzsche babasını 1849 da kaybetti. Bunun üzerine annesi çocuklarını alarak Naumburg şehrine yerleşti. Buradan Nietzsche liseye devama başladı.

1864'de Bonn Üniversitesine girdi. Burada sanat tarihi hocası Springer'den ve İsiyanbatçı (sistematik teoloji) Ritschlden iki sömestr ders gördü.

1865'de hocası Ritschl ile beraber Leipzig'e geçti. Leipzing'te Schopenhaver'in eserlerini Schumann'ın mütigini yakından tetkik imkânını buldu.

1867'den 1868'e kadar bir senelik askerliğini topçu kıt'asında yaptı.

1868'de Leipzing'e dönünce Richard Wagner'le tanıştı.

1869'da daha doktorasını vermeden Bazel üniversitesine klasik filoloji profesörü olarak çağırıldı ve bir sene sonra ordinaryüslük unvanını kazandı.

Bu seneler zarfında Richard Wagner'le ve refikası Kozima ile olan tanışma ve görüşme-

leri hayatının en büyük hadiseleri idi.

Fakat eserlerinde ki fevkalâdelik kendisine birçok aleyhtarlar meydana getirirdi.

Bir yandan da baş ve mide ağrılarıyla başlayan sıkıntılı bir hastalık kendini ezmeğe başladı.

Wagner'le olan iyi münasebetleri de Wagner'in kendisini tahkir eden bir yazısından sonra inkıtaa uğradı.

1872' de ilk eseri olan **"Facianın doğuşu**", 1873'de **"Zamana uygun olmayan görüşler"** adlı kitapları çıktı.

Hastalığın mütemadiyen ilerlemesi yüzünden 1878'de istifasını verdi. Ve kendisine 3000 frank tekaüt (emekli) maaşı bağlandı.

Bu sıralarda: **"insanı, pek fazla insanı"** ve **"Muhtelif düşünceler ve vecizeler"** adlı kitapları çıktı.

Hastalığının devamına rağmen 1880 de **"Yolcu ve gölgesi"** kitabını çıkardı.

Venedik ve Cenevre'de geçen müteakip seneler zarfında **"facir"** ve **"Şen ilim"** kitapları çıktı.

Richard Wagner'in vefatı günü 13 Şubat 1883 Zerdüşt'ün birinci cildi intişar etti. Aynı Senenin güzünde Almanya'ya dönerek Leipzig üniversitesinde serbest dersler vermek istedi. Fakat buna müsaade edilmedi. Bundan fevkalâde müteessir olan Nietzsche İtalya'ya döndü.

Zerdüşt'ün dört cildini kısa fasılalarla neşrettikten sonra 1886 da **"Kudret iradesi"** isimli felsefî eserini neşretti.

Bu eseri **"iyi ve kötünün berisi", "Ahlâkın geneolojisî", "Wagner vak'ası", "ilâhların fecri"** kitapları takip etti

Bu aralık hastalığı mütemadiyen ilerledi. 1889 da cinnet arâzı ile kendisin Turin'de sokakta buldular.

"Dionizoz" haça gerilmiş imzalar ile birçok cinnet mektupları ele geçti.

Cinnet nöbetlerinin fazlalaşması üzerine valdesi Nietzsche'yi Yena Üniversitesi akliye kliniğine (psikiyatri) yatırmağa mecbur oldu.

Hât (sınır) nöbetler geçtikten sonra Nietzshe, hemşiresine (kızkardeş) teslim edildi. Ve onunla beraber hayatının son senelerini geçirdi.

25 Ağustos 1900 de öldü. Ve doğduğu Röcken köyüne defnolundu. Hastalığının paralis olduğu anlaşılıyordu.[6] Fakat kitaplarında dimağı bir zaafın eserleri hiç mahsusî değildir. Hattâ terekesi arasında bulunan en son eserleri anti **"Krist", "ecce Homo"** kudretçe diğer eserlerden hiçte geri değildir.

---

[6] Paralizi kaybı kas kasları daha fonksiyon için bir veya. Felç duyusal zarar yanı sıra motor varsa etkilenen bölgede his (duyu kaybı) kaybı ile birlikte olabilir.

ZERDÜŞT'ÜN ÖNSÖZÜ

1

Zerdüşt 30 yaşına girince memleketini ve yurdunun denizini bırakıp dağa çekildi. Orada yalnızlığı yorulmadan tadarak on yıl geçirdi.

Fakat nihayet kalbinde başka bir istek duydu, bir gün fecirle beraber kalktı, güneşin karşısına geçerek dedi ki:

"Ey Büyük âlem! Eğer aydınlattıkların olmasa ne kadar bedbaht olurdun.

On yıldır benim mağarama geliyorsun. Eğer burada beni, kartalımı ve yılanımı bulmasan ışıklarından ve yollarından bıkardın. Fakat biz her sabah seni bekledik, fazla ışığını aldık ve bunun için seni kutluladık.

Bak; fazla baI toplamış arı gibi bende ilme kanıksadım; bana uzanacak ellere muhtacım.

İnsanlar arasında, akiller deliliklerine, fakirler zenginliklerine bin defa daha sevininceye kadar armağanlarımı dağıtmak istiyorum.

Bunun için, nasıl sen, taşkın yıldız, akşamları ışık saçmak üzere denizlerin ardına iniyorsan ben de öylece aşağılara inmeliyim!

Aralarına inmek istediğim insanların tabiri ile **ben de senin gibi batmalıyım.**

Ey, en büyük saadeti bile hasetsiz görebilen tok göz!

Bana uğur getir.

Taşmak isteyen bardağa uğur getir: için-den, altın gibi su aksın ve her yere senin tatlılığının şaşaasını taşısın.

"Bak, bu bardak yine boşalmak; Zerdüşt yine insan olmak istiyor."

Zerdüşt'ün batışı böyle başladı.

2

Zerdüşt yalnızca dağdan indi ve kimseye rastlamadı. Fakat ormana girdiği zaman birdenbire önünde bir ihtiyar peyda oldu. Bu ihtiyar ormanda odun aramak için rahat kulübesini terk etmişti.

Zerdüşt'e dedi ki:

— Bu seyyah bana yat(ılı) değildi; Sene-lerce öncede buradan geçmişti. Adı Zerdüşt idi. Fakat onu değişmiş buluyorum.

Zerdüşt o zaman sen külünü dağa taşı-yordun, bugünse ateşini ovaya indirmek: istiyorsun. Kundakçılık cezasından ürkmüyor musun?

Evet, Zerdüşt'ü tanıyorum, gözleri saftır, ağzında hiç bir nefret gizlenmiyor, onun için böyle rahat yürünmüyor mu?

Zerdüşt değişmiş, çocuk Zerdüşt uyan-mış, şimdi uyuyanlar arasında ne yapacak?

Yalnızlıkta, deniz içinde yaşar gibiydin ve deniz seni taşıyordu. Yazık sana karaya mı çıkmak istiyorsun?

Yazık sana!

Bedenini yine kendin mi sürüklemek istiyorsun?

Zerdüşt cevap verdi: İnsanları seviyorum.

İhtiyar dedi ki: Ben neden ormana ve inzivaya çekilmiştim. İnsanları pek fazla sevdiğimden değil mi idi?

Şimdi Allah'ı seviyorum, insanları sevmiyorum.

İnsan pek eksik bir şeydir.

İnsanı sevme beni mahvedebilirdi. Zerdüşt cevap verdi:

Sevgiden ne konuşuyorum, insanlara bir armağan götürüyorum.

İhtiyar dedi ki: Onlarla beraber taşı. Onlara bir şey verme, daima onlardan al.

Onların hoşuna giden şey senin hoşuna giden şeydir.

Eğer her halde bir şey vermek istiyorsan bir sadakadan başka bir şey verme.

Bunun için de onları dilenmeğe mecbur et.

Zerdüşt "hayır, ben sadaka verecek kadar fakir değilim" dedi.

İhtiyar, Zerdüşt'e güldü ve dedi ki:

O halde öğütlerini kabul ettirmeye bak.

İnsanlar yatlara karşı güvensizdir. Ve hediye etmek için geldiğimize inanmazlar. Ayak seslerimiz onlara sokaklardan pek münzevi bir akis yapar. Ve gece yatakların-

da, bir adamın yürüdüğünü duyar gibi **"Hırsız nereye gidiyor"** diye bağırırlar.

İnsanlara gitme. Ormanda kal. Hayvanların arasına gitmek daha hayırlıdır.

Neden benim gibi, ayılar arasında bir ayı, kuşlar içinde bir kuş olmak istemiyorsun?

Zerdüşt **"ormanda ne iş yapıyorsun?"** diye sordu. İhtiyar dedi ki: Şarkılar besteliyor ve söylüyorum. Şarkı yapınca gülüyorum, ağlıyorum, inliyorum. Böylece Allah'ı övüyorum.

Şarkı söyleyerek, ağlayarak, inleyerek benim Tanrım olan Tanrıyı övüyorum.

Bize hediyen ne? Şimdide ondan bahset.

Bu sözleri işiten Zerdüşt ihtiyarı selâmladı. Ve dedi ki:

Size verecek neyim olabilir? Beni çabuk bırakınız ki sizden bir şey almayayım.

Böylece Zerdüşt ile ihtiyar iki genç gibi gülüşerek ayrıldılar.

Fakat Zerdüşt yalnız kalınca kendi kalbine seslendi:

"Bu nasıl kabildir ki ormanda bu ihtiyar ilâhların ölmüş olduğunu daha işitmemiş olsun."

3

Zerdüşt ormanın kenarında ki şehre inince halkı pazar yerinde toplanmış gördü. Çünkü: Bir ip cambazı gösterileceği ilan

edilmişti. Zerdüşt halka hitap etti. Size **"insanüstünü"**nü öğretmek istiyorum: İnsan, atlanması lazım bir şeydir.

İnsanı atlamak için ne yaptınız?

Her varlık şimdiye kadar kendisinden üstün bir şey yarattı.

Sizler büyük meddin cezri olmak ve insanı atlayacak yerde hayvanlığa mı dönmek istiyorsunuz?

İnsan için maymun nedir?

Bir gülüş veya acı bir utanış.

"insanüstünü" için insan, işte böyle olmalıdır: Bir gülüş ve acı bir utanış.

Sizler, sülükten insanlığa kadar yol aldınız. Sizde daha pek çok şey sülüktür.

Bir zamanlar maymundunuz. **İnsan bugünde her maymundan fazla maymundur.**

İçinizde en âkilimiz nebatla (bitki) heyulâ (eşyanın aslı ve gerçek olan kısmı arasında) azman ve melezdir.

Size "heyulâ" veya "nebat" olmanız için mi öğüt vereyim?

Bakın size "insanüstünü"nü öğretiyorum:

"İnsanüstünü" hayatın gayesidir. İradeniz demelidir ki: **"insanüstünü"** hayatın gayesi olsun.

Kardeşlerim size yemin ederim: Arza (yeryüzüne) sadık kalmanız hayırlıdır. Size öte dünya umutları bahsedenlere inanmayın. Bunlar bilerek veya bilmeyerek zehir

saçanlardır.[7]

Hayatı hakir görenler, Ölüm döşeğinde veya zehirlenmiş olanlardır. Yer bunlardan bıkmıştır. Bunlar göçmelidir.

Vakti ile Allah korkusu en büyük korku idi. Fakat Tanrı öldü ve onunla beraber korkaklarda öldü. Bugün en korkunç şey, dehşet saçmak ve tanrıyı hayatın gayesinden üstün tutmaktır.

Vakti ile ruh bedene hakaretle bakardı. Ve bu hakaret o zaman en büyük hakaretti. Ruh bedenin cılız, çirkin, aç kalmasını isterdi. Ve bir an evvel ondan sıvışmak dilerdi.

Bu ruhun kendisi cılız, çirkin ve açtı. O ruhun zevki, gaddarlıktı.

Fakat kardeşlerim siz söyleyin bedeniniz ruhunuzdan neler anlatıyor?

Ruhunuz fakir, kirli ve acınacak bir rahat düşkünü değil mi?

Gerçek insan kirli bir seldir. Ve kirlenmeden kirli bir seli içine alabilmek için deniz olmak gerektir.

Bakın size **"insanüstünü"** nü öğretiyo-

---

[7] Buradaki sözleri din bezirgânları için düşünmeliyiz. Peygamberler ahiret için umuttan bahsetmediler. Onlar yapılanın karşılığı vardır, dediler. Umut dağıtanlar ise insanları küçük amelleri karşılığında sevap tüccarlığını öngördüler. Sevap bulmak düşüncesi ile yapılan ameller ise en aşağısı ve âdi olandır.

rum. O, bu denizdir. Sizin hakaretiniz onun içinde batabilir.

Görüp geçirebileceğiniz şeylerin en büyüğü nedir? Büyük istihkarın (hakaret) saatidir. Bu saat, saadetinizin, idrakinizin, faziletlerinizin size iğrenç geleceği saattir. Bu saatte diyeceksiniz ki:

Benim saadetim nedir?

Fakirlik, kirlilik, acınacak bir rahat düşkünlüğü..

Halbuki benim saadetim bizzat varlığımı yaratmalıydı.

Diyeceksiniz ki: Benim aklım nedir?

Akıl, arslanın gıdaya saldırması gibi bilgiye saldırmalıydı. Benim aklım, fakirlik, kirlilik ve acınacak bir rahat düşkünlüğüdür.

O saat diyeceksiniz ki: Benim faziletim nedir ki; Hala beni çıldırtmadı. İyilik ve kötülüklerden ne kadar bıkkınım!

Bunların hepsi fakirlik, kirlilik, acınacak bir rahat düşkünlüğüdür.

O saat diyeceksiniz ki: Benim adaletim nedir ki hâlâ alev ve kömür olduğumu görmüyorum.

Hâlbuki âdil olan, alev ve kömür gibi olur. O saat diyeceksiniz ki: Benim vicdanım nedir?

Vicdan, insanı sevenlerin asıldığı bir çarmıh değildir?

Hâlbuki benim vicdanım hâlâ çarmıha

gerilmemiştir.

Böyle söylüyor musun? Böyle bağırıyor musun? Ah hep böyle bağırdığınızı işitmiş olabilseydim!

Göklere haykıran şey günahınız değil, günahlarınıza bile hâkim olan tamahkârlığınızdır.

Dili ile sizi yalayacak yıldırım nerde? Sizi aşılaması lâzım gelen delilik nerde?

Bakın size **“İnsanüstünü”** nü öğretiyorum. O, bu yıldırım, o, bu cinnettir.

Zerdüşt bu sözleri söyledikten sonra halktan birisi bağırdı. **“İp cambazının sözlerini dinlediğimiz yeter. Şimdi de yüzünü görmek istiyoruz.”**

Ve bütün halk Zerdüşt’e gülüyordu. Bu sözlerin kendisine söylendiğini bilen cambaz oyuna başladı.

4

Zerdüşt halka hayretle baktı. Ve dedi ki: İnsan, hayvanla '“İnsanüstünü” arasına gerilmiş bir iptir. Uçurum üstünde bir ip. Bu uçurumun üstünden atlayış, geriye bakış ve ürkerek duruş tehlikelidir.

İnsanda büyük olan şey, onun bir erek (hedef) değil bir köprü oluşudur.

İnsanda sevilebilecek şey, onun bir geçiş ve iniş oluşudur.

Yaşamayı bilmeyenleri, hele batanları severim. Çünkü onlar atlayanlardır.

Büyük istihkarcıları (hakaret edenleri) severim. Çünkü onlar büyük hürmetkârlardır ve karşı kıyıya geçme hasretinin oklarıdır.

Batmak ve kurban olmak için yıldızlar arkasında yer aramayanları severim.

Kendini toprağa kurban edenleri severim. Tâ kî toprak **"İnsanüstünü"** nün ola!

Bir zamanlar **"insanüstünü"** nün geleceğini idrak edenleri ve toprağı dileyenleri seviyorum.

Böyle insanlar batmalarını isteyenlerdir.

"İnsanüstünü" ne ev, toprak, hayvan, nebat hazırlamak için çalışanlar ve yaratanları severim. Çünkü bunlar batmalarını isterler.

Fazileti seveni seviyorum, Çünkü fazilet ölüm; dileğidir ve hasretin okudur.

Kendisi için hiç bir damla ruh alıkoymayarak tamamen faziletinin ruhu olmak isteyenleri seviyorum. Böylesi, ruh halinde köprüyü geçer.

Askısını ve felaketini faziletten hazırlayanları severim. Çünkü böylesi fazileti için yaşamakta devam etmek ister. Ve bundan fazla yaşamak istemez.

Çok faziletlere malik olmak istemeyenleri severim. Tek fazilet iki faziletten daha faziletlidir. Çünkü felâketin askı düğümleri ço-

ğalmış olur.

Ruhunu israf edeni, teşekkür istemeyeni ve geri vermeyeni severim. Çünkü bunlar daima hediye eder ve hiç bir şey saklamak istemezler.

Tali lehine döndüğü zaman küsülüp, kendi kendine (Ben sahte bir oyuncu muyum) diye soranları severim. Çünkü bunlar göçmek isteyenlerdir.

İşe altın sözlerle başlayanı ve verdiği sözden fazlasını yapanları severim. Çünkü böylesi göçmesini isteyendir,

Geleceğin hakkını veren, maziyi kurtaranı severim. Çünkü böylesi halde göçmek isteyendir.

Sevdiği için, tanrısını zor altına almak isteyenleri severim. Çünkü böylesi Allah'ın gazabından göçer..

Ruhu, yaralandığı zaman da derin kalan ve bir küçük sergüzeştten mahvolabilen insanı severim. Çünkü böylesi köprüyü seve seve geçer.

İçinde her şeyi kaplayan ve kendini unutan taşkın ruhları severim. Çünkü her şey böylesini batırır.

Ruhu ve fikri serbest olanları severim, böylesinin kafası, yalnız kalbinin kabıdır. Fakat kalbi onu batmaya sürükler.

"İnsanınüstü"de gerili karabuluttan teker teker damlayan ağır damlalara benzeyenleri

severim. Çünkü bunlar yıldırımın geleceğini bildirirler. Ve habercilik yüzünden mahvolurlar.

Bakın işte ben bir yıldırım habercisi ve bulutun ağır bir damlasıyım.

Bu bulutun adı "İnsanüstünü" dür!.

5

Zerdüşt bu sözleri söyleyince halka tekrar baktı ve sustu. Ve kendi kendine dedi ki:

Orada duruyorlar, gülüyorlar ve beni anlamıyorlar. Ben bu kulakların ağzı değilim.

Bunların evvelâ kulaklarını mı parçalamak ki: Gözleri ile işitmeyi öğrensinler.

Hatipler, rahipler gibi bağırıp çağırmalı mı? Yoksa yalnız tepinenlere mi inanıyorlar?

Bunların mağrur oldukları bir şeyleri var.

Bu mağrur oldukları şeye verdikleri ad ne idi?

Ha, tahsil diyorlar ve bunun, kendilerini keçi çobanlarından ayırt ettiklerine inanıyorlar. Onun için kendilerinden tahkir lâfını işitmek istemiyorlar. O halde onların gururuna hitap edeyim.

O halde onlara en hakir bir şeyden bahsedeyim. Bu son insandır.

Zerdüşt yine halka döndü ve dedi ki: İnsanın bir hedef edinmesi vakti geldi. İnsanın, en yüksek umudunun tohumunu ekeceği vakit geldi.

Daha yer bunun için geniştir. Fakat bu yer bir zaman daralacak ve içinden yüksek bir ağaç yetiştiremeyecek.

Yazık: İnsanın hasret okunu "insanüstünden" aşıramayacağı ve yay ipinin gerilmeği unutacağı bir zaman geliyor.

Size söylüyorum: İşlek bir yıldız doğurabilmek için insanın içinde bir hercü merç olmalıdır. Size söylüyorum: Sizin içinizde henüz hercü merç vardır. Yazık. İnsanın artık bir yıldız doğurmayacağı zaman geliyor. Yazık kendi kendini hakir göremeyen en hakir insanın zamanı geliyor.

Bakın size en son insanı gösteriyorum.

Sevgi nedir?

Yaratılış nedir?

Hasret nedir?

Yıldız nedir?

Son insan bunları sorar ve gözlerini kırpar.

O zaman arz ufalmıştır ve üstünde her şeyi ufaltan son insan sıçramaktadır.

Toprak biti gibi doğurucu olan bu neslin imhası imkânsızdır. Son insan en uzun yaşar.

Son insanlar **"Biz saadeti bulduk"** derler ve göz kırparlar.

Yaşamayı sertleştiren iklimleri terk ettik. Çünkü hararete ihtiyaç var, komşu sevilir ve ona sürtünülür: Çünkü hararete ihtiyaç var.

Hastalık ve güvensizlik onlar için gü-

nahkârlıktır. Birbirlerini sayarlar.

Ayağı taşlara veya insanlara takılan, artık delidir.

Zaman zaman biraz zehir: Bu, tatlı hülyalar verir. Ve sonunda biraz daha fazlaca zehir; Bu da hoş bir ölüm getirir.

Çalışma daha devam ediyor, çünkü bir eğlencedir, fakat eğlencenin fena tesir etmemesine bakılır.

Ne zengin olan var, ne fakir.. Çünkü her ikisi zor. Emretmek isteyen kim, itaat etmek isteyen kim? Her ikisi müşkül.

Çobansız bir sürü! Herkes aynı şeyi ister, herkes aynıdır: Başka bir şey dileyen, arzusu ile tımarhaneye gider.

En akıllıları **"önce bütün dünya deli idi"** derler ve göz kırparlar.

Akıllıdırlar ve her şeyi bilirler: Alay etmeden kendilerini alamazlar. Bazen kavga ederler, fakat çabuk barışırlar; yoksa mideleri bozulur.

Gece ve gündüz birer küçük keyifleri vardır: Fakat sağlığı sayarlar.

Son insanlar **"Saadeti bulduk"** derler ve göz kırparlar.

Zerdüşt'ün ilk hitabesi veya önsözü burada bitti.

Çünkü burada halkın çığlığı sözlerini kesti. **"Bu son insanları bize ver Zerdüşt, bizi bu son insanlardan yap. Bizde sana "insa-**

nüstünü" nü hediye edelim" diye bağrışan halk çılgın bir neş'e içinde idi.

Fakat Zerdüşt acı duydu. Ve kendi kendine dedi ki:

Beni anlamıyorlar, ben, o kulakların ağzı değilim.

Her halde dağda çok yaşamış ağaçların ve derelerin sesini çok dinlemiş olacağım.

Şimdi de onlara keçi çobanından bahsedeceğim.

Ruhum hareketsiz, dağların sabah hali bir aydın. Fakat onlar zannediyorlar ki: Ben soğuğum ve en korkunç şakalar yapan bir alaycıyım. Şimdi bana bakıyorlar ve gülüyorlar ve gülerek benden nefret ediyorlar. Onların gülmeleri buz gibi soğuktur.

6

Fakat bu esnada ağızları susturan ve gözleri geren bir hâdise oldu. Bu aralık ip cambazı oyuna başlamıştı. Cambaz küçük bir kapıdan çıkarak iki kule arasına serilmiş olan ipin üstüne atladı. İp, halkın ve pazar yerinin üstüne asılmıştı. Cambaz yolunun yarısına geldiği zaman küçük kapı bir defa daha açıldı. Buradan iri yarı, boyalı bir vücut hızla fırlayarak birinci cambazın ardından yürümeğe başladı.

"İleri — Topal bacak, ileri miskin hayvan, sahtekâr, soluk çehre git."

Tabanlarım sana dokunmasın. Burada iki kule arasında ne yapıyorsun?

Bu kuleye seni hapsetmek lâzımdı.. Kendinden daha iyisinin yolunu kapıyorsun".

Diye bağırarak gittikçe ona yaklaştı.

Aralarında bir adım aralık kaldığı zaman ağızları susturan, gözleri geren bir iş oldu. İkinci cambaz şeytan gibi bir bağırtı koyuvererek birinci cambazın üstünden atladı geçti. Düşmanının galebesini gören ilk cambaz muvazenesini kaybetti. Ve elindeki sırıklar düştü, uçuruma yuvarlandı. Pazar yeri ve halk dalgalanmış bir deniz gibiydi. Herkes birbirinden kaçıyor, birbirinin üstünden atlıyor, hele cambazın vücudunun yere çarpacağı noktadan sıvışıyorlardı. Fakat Zerdüşt yerinde durdu ve cambazın vücudu ölmemiş fakat paralanmış bir halde yanına düştü. Bir müddet sonra yaralının aklı başına geldi. Ve yanında Zerdüşt'ü diz çökmüş halde buldu. Ona dedi ki:

Ne yapıyorsun? Şeytanın bir bacağını kıracağını çoktandır biliyorum.

Şimdi de beni cehenneme sürüklüyor. Ona, karşı koymak mı istiyorsun?

Zerdüşt dedi ki: Dostum namusumla temin ederim ki senin andığın şeylerin hiç biri yoktur. Ne şeytan, nede cehennem.

Ruhun, bedeninden daha tez ölecektir.

Artık hiç bir şeyden korkma.

Cambaz güvensiz bir bakışla baktı. Ve dedi ki:

Söylediğin doğru ise ölmekle bir şey kaybetmiş olmam. Ben dayak ve kötekle dans öğretilmiş bir hayvandan başka bir şey değilim.

Zerdüşt "Hayır, sen mesleğini tehlikeden yarattın. Bunda hakir görecek bir şey yok.. Mesleğinin yüzünden ölüme gidiyorsun. Buna mükâfat olarak seni ellerimle gömeceğim".

Dedi.

Zerdüşt bunu söylediği zaman artık cambaz cevap veremedi. Yalnız elini — teşekkürlerini iletmek istediği Zerdüşt ellerini arar gibi — kımıldattı.

7

Bu aralık akşam oldu. Pazar yeri karardı, halk dağıldı.

Çünkü tecessüs ve dehşetin bile bir yorulması vardır.

Fakat Zerdüşt ölünün yanında toprağın üstüne oturdu ve düşünceye dalarak zamanı unuttu. Gece olmuş, münzevilerin üstünde soğuk bir rüzgâr esmeğe başlamıştı. Zerdüşt ayağa kalkarak kendi kendine dedi ki:

"Gerçek Zerdüşt Bugün güzel bir avcılık yaptı. Bir insan yakalayamadı amma bir

cenaze elde etti.

İnsan hayatı, korkunç bir şeydir. Ve yine de manasızdır. Bir cambaz onun için bir musibet olabilir.

İnsanlara varlıklarının manasını, "İnsanüstünü"nü, kara insan bulutunun yıldırımını öğretmek istiyorum.

Fakat şimdilik onlardan uzağım, fikrim, onların kafasına giremiyor.

İnsanlar beni şimdi ölü ile deli arasında bir mahlûk biliyorlar.

Gece karanlık. Zerdüşt'ün yolları karanlık, soğuk ve katı yoldaş gel, seni, ellerimle gömeceğim yere taşıyayım!".

8

Zerdüşt kendi kendine böyle söylendikten sonra ölüyü sırtına yüklendi ve yola koyuldu. Daha yüz adım gitmeden yanına bir adam sokularak kulağına bir şeyler fısıldadı.

Bu, kulede ki ikinci cambazdı.

Diyordu ki: **"Zerdüşt bu şehirden kaç. Burada çokları sana kızıyorlar.**

İyi ve vicdanlılar, sana, düşman ve hakaretçi; dindarlar, kitle için tehlikedir diye kızıyorlar. Sana gülmeleri seni kurtardı.

Gerçek, sen bir meddah gibi söz söylüyordun. Ölü köpeğe yoldaş olmak seni kurtardı, kendini bu kadar alçaltmak sayesinde bugün için kurtuldun. Ya bu şehirden git

veyahut yarın senin de üstünden atlarım.

Bir canlı, bir ölünün üstünden".

Bunu söyleyen birdenbire kayboldu.

Zerdüşt'te caddelerden yoluna devam etti.

Şehrin kapısında mezarcılarla karşılaştı. Bunlar Zerdüşt'ün yüzüne ışık tuttular, onu tanıdılar ve onunla alay ederek dediler ki: **"Zerdüşt ölü köpeği taşıyor, Zerdüşt'ün mezarcı oluşu ne tuhaf!**

Çünkü bizim ellerimiz bu uğursuzu gömemeyecek kadar temizdir. Zerdüşt şeytanın ağzından lokmasını almak istiyor. Pek âlâ, afiyetler olsun.

Yalnız Zerdüşt dikkat et ki: şeytan daha becerikli bir hırsız olmasın.

O, ikinizi birden aşırır ve yer."

Mezarcılar birbirlerine güldüler ve yerlerine oturdular.

Zerdüşt buna karşı bir şey söylemedi. Yoluna devam etti.

İki saat orman ve bataklıkların kenarında yürüdükten sonra kurtların açlık haykırışını ve kendi açlığını duydu. Ve içinde ışık yanan münzevi bir evin önünde durarak dedi ki:

Açlık beni ormanlarda, bataklıklarda ve gece karanlığında bir hırsız gibi bastırıyor. Açlığın ne garip kaprisleri var.

Çok defa yemekten sonra gelir. Bugün bütün gün gelmedi. Nerede kaldı."

Bunun üzerine Zerdüşt evin kapısını çaldı. İçerden elinde ışık tutan bir ihtiyar göründü.

"**Fena uykularımın arasına gelen kimdir"** diye sordu.

Zerdüşt cevap verdi. **"Bir ölü ve bir diri. Bana yiyecek ve içecek bir şey ver. Gündüz yemeyi unuttum. Âkiller derler ki: Açları besleyen, kendi ruhunu beslemiş olur."**

İhtiyar gitti. Zerdüşt'e ekmek ve şarap getirdi. Ve dedi ki: Burası açlar için uğursuz bir köşedir. Onun için burada oturuyorum. Hayvanlar ve insanlar bana gelirler. Fakat arkadaşına da yedir ve içir, o, senden yorgun görünüyor.

Zerdüşt, yoldaşım ölüdür. Onu yemeğe ikna etmek kabil değildir dedi.

İhtiyar hiddetle cevap verdi: "Bundan bana ne. Benim kapımı çalan verdiğim şeyi kabul etmelidir. Yiyin ve keyfinize bakın."

Bundan sonra Zerdüşt yolları ve yıldızları takip ederek iki saat daha gitti. Gece yürüyüşüne alışkındı. Ve bütün uyuyanların yüzüne bakmayı severdi. Fakat fecir olmağa başladığı zaman Zerdüşt kendini sık bir ormanda buldu. Hiç bir tarafta yol görünmüyordu.

Burada ölüyü bir ağaç kovuğuna yerleştirdi. Çünkü onu canavarlardan saklamak istiyordu. Kendi de toprak ve yosunların

üzerine uzandı. Ve yorgun bir vücut fakat sakin bir ruhla derhal uykuya vardı.

9

Zerdüşt derin bir uykuya daldı. Yalnız fecir (şafak) değil, kuşluk vakti de geçmişti. Fakat nihayet gözlerini açtı. Ormana, sükûnete ve kendi kendine taaccüple baktı. Sonra birdenbire kara gören bir denizci gibi doğrularak sevincinden haykırdı.

Yeni bir hakikat bulmuştu. Kendi kendine dedi ki:

Gözüm aydınlandı: Bana yoldaş lâzım. Fakat canlı. Kendisini istediğim yere taşıyabildiğim ölü yoldaş değil, bilâkis kendi iradeleri ile benim gittiğim yola gitmek isteyen canlı yoldaş.

Gözüm açıldı. Zerdüşt halka değil, yoldaşlarına hitap etsin.

Zerdüşt bir sürünün çobanı veya köpeği olmasın..

Sürüden birçoklarını ayırmak işte bunun için geldim. Halk ve sürü bana kızsın.

Zerdüşt çobana haydut diyecektir.

Onlara çoban diyorum, fakat onlar kendilerine iyiler ve âdiller diyorlar.

Onlara çoban diyorum, onlar kendilerine hak dinin zahitleri diyorlar.

İyilere ve âdillere bak; en çok kimden nefret ediyorlar?

Onların kıymet levhasını kırandan, parçalayandan, mücrimden: Fakat yaratıcı olanlar bunlardır.

Dinlerin müminlerine bakın. En çok kimden nefret ediyorlar?

Kıymet levhalarını kıran, parçalayandan, mücrimlerden: Fakat yaratıcı olanlar bunlardır.

Yaratıcı olan, yoldaş arar: Ölü aramaz. Sürü ve mümin aramaz.

Yaratıcı, yeni levhalar üstünde yeni kıymetler yaratacak yaratıcılar arar.

Yaratıcı, yoldaş ve hasat ortağı arar. Çünkü onda her şey hasada olgundur. Fakat yüz ortak eksiği vardır. Bu sebepten başakları kurur ve körlenir. Yaratıcı, damgasını ortaya atacak yoldaş arar. Bunlara "İyi" ve "Fena" yı tahkir eden yıkıcılar denecek. Fakat onlar hasatlarında ve bayramlarındadırlar.

Zerdüşt yaratıcı, hasatçı yoldaşlar arıyor. Onun, sürülerle, çobanlarla, ölülerle ne iş var?

Allaha ısmarladık ilk yoldaşım.. Seni ağaç kovuğuna iyice yerleştirdim ve canavarlardan iyice gizledim. Fakat vakit geçti, senden ayrılıyorum.

İki fecir arasında bana yeni bir hakikat doğdu. Ben, çoban ve mezarcı olmayacağım.

Halkla konuşmayacağım, bir ölüye de son defa hitap etmiş oluyorum.

Yaratıcılara, hasatçılara, bayram edenlere katılacağım, onlara "kuzah gavsini" (Şeytan burcunu) ve "İnsanüstünü"nün bütün derecelerini göstereceğim.

Şarkımı bu yadlara söyleyeceğim ve işitilmemiş şeyleri dinleyebileceklerin yüreğini saadetimle dolduracağım.

Ereğime, doğru yola gidiyorum. Geç kalanların, yavaşların üstünden atlayıp geçeceğim. Benim yürüyüşüm, onların batışı olsun.

10

Zerdüşt bu sözleri söylerken öğle olmuştu. Sorgulu bir bakışla göklere baktı. Tepesinde bir kuşun keskin sesini işitti.

Bir kartal havada geniş daireler çizerek uçuyor, boynunda, ona dost gibi sarılmış bir yılan taşıyordu.

Zerdüşt: **"Bunlar benim hayvanlarım"** diye sevindi.

"Gök kubbenin altında en mağrur hayvanla en zeki hayvan birleşerek haber aramaya çıkmışlar."

Zerdüşt yaşıyor mu diye sormak istiyorlar. Gerçek ben hâlâ yaşıyor muyum?

İnsanlar arasında olmak, hayvanlar arasında olmaktan çok tehlikeli.

Zerdüşt tehlikeli yollardan gidiyor. Hayvanlarım bana kılavuzluk etsinler..

53 Zerdüşt Böyle Söylüyordu

Zerdüşt bunları söylerken ormanda ki ihtiyarın sözlerini hatırladı ve içini çekerek kendi kendine dedi ki: Ben daha akıllanmalıyım, yılanım gibi tamamen akıl kesilmeliyim.

Fakat imkânsız bir şey diliyorum. O halde gururumdan, Daima zekâmla bir yürümesini dileyeyim. Ve zekâm bir gün beni terk ederse, -Çünkü o, kaçmayı sever- gururum deliliğimle uçmalı.

Zerdüşt'ün sukutu böyle başladı.

ZERDÜŞT'ÜN HİTABELERİ
ÜÇ DEĞİŞMEYE DAİR

Size ruhun üç değişmesini anlatıyorum.

Ruh nasıl "Deve" leşir, develikten aslanlığa, sonrada aslanlıktan çocukluğa nasıl atlar?

İçinde saygı yaşayan güçlü, dayanıklı bir ruhun çok acıları vardır.

Onun gücü; müşkülü ve en müşkülü diler..

Mütehammil ruh (Dayanıklı ruh) **"Müşkül nedir"** diye sorar. Ve iyi yüklenmek İsteyen bir deve gibi diz çöker..

Mütehammil bir ruh "üzerime alınca beni gücüme mağrur edecek en ağır şey nedir, kahramanlar" diye sorar.

Bu, şu değil midir? Kibrini ezmek için kendini alçaltmak.

İlmiyle alay için deliliğini belirtmek!.

Yoksa şu mudur? Zaferini tes'it eden (kutlayan) bir şeyimizden ayrılmak?

Bir zalimi denemek için yüksek dağlara çıkmak!

Yoksa şu mudur? İdrakin kabuk ve çayırından beslenmek ve hakikat aşkı ile ruhta açlık acısı çekmek!

Yoksa şu mudur?

Hasta olmak ve şifacıyı geri çevirmek.

Ve istediğini hiç bir zaman işitmeyen sa-

ğırlarla dostluk yapmak!

Yoksa şu mudur?

İçinde hakikat var diye,—kirli bir suya girmek ve soğuk kurbağalarla sıcak yengeçleri kendinden atmamak!

Yoksa şu mudur?

Bize hakaret edenleri sevmek, bizi korkutmak isteyen heyulaya elimizi uzatmak.

Mütehammil ruh, bu en ağır şeyleri üzerine alır, çöle revan olan deve gibi kendi çölüne yönelir.

Fakat en hücra (çok sıcak günlerde öğle vakti) çölde ikinci değişme olur. Ve burada ruh aslanlaşır!

Hürriyete kavuşmak ve kendi çölünde halife olmak ister.

Burada en son Efendisini arar: Ona, en son Tanrısına düşman olmak ister; zafer için büyük ejderlerle pençeleşmek diler.

Ruhun artık Efendi ve Tanrı tanımadığı büyük ejder hangisidir?

Bu büyük ejderin adı **"Sen yapmalısın"** dır.

Halbuki aslanın ruhu **"Ben isterim"** der..

"Sen yapmalısın" , onun yolunun üzerinde altın kıvılcımlı, pullu bir hayvandır. Ve her bir pulun üstünde altından bir parıltı ışıldar: **"Sen yapmalısın**!**"**

Bu pulların üstünde binlerce yıllık kıymetler ışıldar. Ve ejderlerin en irisi der ki:

“Bütün bu şeylerin kıymeti bende parlar. Her kıymet yaratılmıştır. Ve her yaratılan kıymet “Ben” im.

Onun için artık “Ben isterim” olmamalıdır”.

Kardeşlerim: Ruhun aslanlaşmasına ne ihtiyaç var? İtaatli ve dayanıklı olan hayvan yetmez mi?

“Yeni kıymetler yaratmak”: Buna aslanın da gücü yetmez. Fakat “Yeni yaratmalar için hürriyet temin etmek”, işte aslanın gücü buna yeter.

“Hürriyet yaratmak” ve vazifeden önce kudsî bir “Hayır!” diyebilmek, işte bunun için, kardeşlerim, aslana ihtiyaç var!

“Yeni kıymetler için hak elde etmek” dayanıklı ve itaatliler için elde etmelerin en korkuncu budur. Gerçek bu, ona bir gasp ve ancak yırtıcı bir hayvanın işi gibi görülür..

Bir zaman en kudsî şey olarak **“Sen yapmalısın”** ı severdi..

Şimdi bu en kudsî şeyde de sevgisinden önce, hürriyet gasp etmek için cinnet ve istek bulmalıdır; Bu gasp için aslana ihtiyaç vardır.

Kardeşlerim söyleyin: Aslanın yapamayıp ta çocuğun yapacağı şey nedir?

Yırtıcı aslan nasıl çocuklaşacaktır?

Çocukluk bir masumiyet, bir unutma, bir yeniden başlama, bir oyun, kendi kendine

dönen bir teker, bir kımıldanış ve bir kudsî "Evet" demektir.

"Evet" yaratmanın oyunu için kardeşlerim kudsî bir "Evet"e ihtiyaç vardır. Böylece ruh, iradesini diler. Ve dünyayı kaybeden, dünyasını tekrar bulur.

Size ruhun üç değişmesini anlattım: Ruh nasıl develeşir, deve nasıl aslanlaşır ve nihayet aslan nasıl çocuklaşır?

Zerdüşt bunları söylediği zaman bulunduğu şehrin adı **"Renkli İnek"** idi.

FAZİLET KÜRSÜLERİNE DAİR

Zerdüşt'e uyku ve fazilete ait güzel şeyler söyleyen bir üstadı övdüler. Onu çok sayarlar ve mükâfat olarak bütün gençlik, kürsüsünün önünde toplanırmış. Zerdüşt bu zata gitti ve gençlerle beraber kürsüsünün önüne oturdu.

Üstat diyordu ki:

Uykuya saygı, uykudan hayâ gerek: Her şeyin başı budur!

Uykusuzların ve gece uyanık duranların yolundan çekilin!

Hırsız bile uykudan hicap (utanç) duyar: Daima geceleyin usulca "çalar". Fakat gece bekçisi hayâsızdır. Hayâsızca düdüğünü öttürür.

Uyumak az bir hüner değildir: Bunun için bütün gün uyanık beklemek lâzımdır.

Gündüz on defa kendi kendini yenmelisin: Bu iyi bir yorgunluk verir.

Ve ruha afyon gibi tesir eder.

On defa kendi kendinle tekrar barışmalısın; yenmek bir acılıktır. Ve barışmayan fena uyur.

Gündüz on hakikat bulmalısın: Yoksa gece de hakikat ararsın ve ruhun aç kalır.

Gündüz on defa gülmeli ve keyiflenmelisin: Yoksa sıkıntılar kaynağı mide gece rahatını kaçırır. Bunu pek azları bilir: iyi uyumak

için bütün bu faziletlere malik olmak gerektir.

Yalancı şahitliğimi yapacağım? Zina mı edeceğim?

En yakındaki kızın namusunu mu bozacağım? Bunların hepsi iyi uykuyu bozar.

Bütün faziletlere malik olsanız bile bir noktayı iyi anlamanız gerektir:

Faziletleri de tam vaktinde uykuya yollamak!

Talihsiz adam: Senin yüzünden iyi kadıncağızlar birbirleri ile çekişmesinler ha.

Tanrı ve komşu ile barışık: İyi uyku için bu lâzımdır.

Sonra komşunun şeytanıyla da geçim gerektir. Yoksa geceleyin sana sokulur.

Üstünüzdekilere haksızda olsalar, saygı ve itaat: iyi uyku için bu da lâzımdır.

Nüfuz ve iktidar, eğri bacaklar üzerinde yürürse ben ne yapayım,

Sürüsünü en yeşil vadiye süren çoban, benim için en iyi çobandır.

İyi uyku için bu lâzımdır..

Ne fazla nüfuz, ne fazla zenginlik isterim: Bu, mideyi bozar. Fakat iyi bir ad ve küçük bir servet olmayınca da uyunmaz.

Bir küçük toplantı, fena bir konuktan iyidir. Fakat vaktinde gelip, vaktinde gitmek şartı ile iyi uyku için bu lâzımdır.

Ruhça fakir olanlar da hoşuma gider.

Bunların uykuya faydası olur. Hele onlara hep hak verilirse ne kadar sevinirler!

Faziletlinin günü böyle geçer. Gece gelince uykuyu çağırmaktan çekinirim.

Faziletlerin Efendisi olan uyku çağrılmak istemez.

Bilâkis gündüzün ne yaptığımı, ne düşündüğümü hatırlarım.

Geviş getiren sabırlı bir inek gibi hep şunu sorarım.

Senin on zaferin hangisi idi? On barışman, on hakikatin, on gülüşün hangileridir?

Bunlarla uğraşırken uyku, faziletlerin Efendisi, kırk düşüncenin arasından beni birdenbire bastırır. Gözlerin kapısını çalar: Ve orası ağırlaşır. Ağzıma dokunur ve orası açık kalır.

Gerçek bu hırsızların en sevimlisi yumuşak ökçeler üstünde gelir. Düşüncelerimi çalar. Ve o zaman şu kürsü gibi durgunlaşırım. Fakat durmak uzun sürmez ve uzanma sırası gelir.

Zerdüşt üstadın sözlerini dinleyince kendi kendine güldü: Ve yeni bir şey keşfetmiş gibi gözleri açılarak mırıldandı:

"Bu kırk düşünceli üstat delidir: Fakat sanırım ki uykuyu iyi anlıyor. Bu üstadın yakininde bulunanlara ne mutlu! Böyle bir uyku, kalın duvarlar arasından bile sirayet eder.

Kürsüsünde bile bir büyü var. Gençlerin,

bu fazilet telkincisinin önünde durmaları boşuna değildir.

Onun öğüdü şudur:

İyi uyumak için uyanık durmak: Gerçek hayatın bir gayesi olmasa ve ben gayesizlik seçmek istesem, en seçilmeye lâyık gayesizlik bu olurdu.

Bir zamanlar fazilet üstatları ararken, onlardan neler istediklerini şimdi iyi kavrıyorum:

İyi uyku ve afyon tesiri yapan fazilettir.

Bu kürsü üstatlarının övdükleri uyku, rüyasız bir uykudur:

Onlar hayatta bundan üstün bir hedef bulamadılar.

Bugün de böyle fazilet telkin eden üstatlar var ve onlar bu adam kadarda açık değiller:

Fakat bunların tavı geçmiştir. Daha çok ayakta duramayacaklar ve batacaklardır.

Uyuklayanlara ne mutlu; çünkü yakında kendilerinden geçeceklerdir.

Zerdüşt böyle söylüyordu.

ÖTE DÜNYALILARA DAİR

Bir zaman Zerdüşt de her fani gibi hayatın "öte yanı" hülyasını taşıdı. Adın bana bir mustarip tanrının eseri gibi görünürdü. O zaman dünya bana bir rüya ve bir tanrı şiiri, bir ilahi gayri memnunun gözleri önünde renkli bir duman gibi görünürdü.

İyi ve kötü, zevk ve elem, sen ve ben: yaratıcı önünde kar bir duman gibi görünürdü.

"Halik gözlerini kendinden ayırmak istiyordu. O zaman dünyayı yarattı. Bu, ıstırap çekenlere kendini kaybetmek ve gözlerini ıstıraptan ayırmak için çılgın bir zevk kaynağıdır.

Dünya bana vaktiyle çılgın bir zevk ve bir "kendini kaybetme" gibi göründü. Ebedi eksik, ebedi bir tenakusun ve eksikliğin timsali, eksik halikı için çılgın bir zevk; dünya bana bir zaman böyle göründü.

Ben de her fani gibi insanın ötesi hülyasını kurdum. Hakikatte insanın ötesi nedir?

Ah kardeşlerim, **benim yarattığım bu tanrı, bütün tanrılar gibi insan eseri ve insan hülyasıdır.**[8]

---

[8] Gerçekte bütün insanların aynı ilâha tapamadıkları doğrudur. Çünkü Allah Teâlâ'yı hakikatiyle bulmak ne kadar zordur. Fil hikâyesi buna işaret eder.

O, insandı ve hem de zayıf bir insan parçası, "ben": bu hayalet gerçek öte dünyadan değil, kendi alev ve külümden geliyordu. Ne oldu kardeşlerim, ben acı çeken, kendimi yendim, kendi külümü dağa taşıdım ve kendime daha aydın, daha parlak bir şule yarattım. Ve bak, hayal o zamandan uzaklaşıverdi.

Böyle hayallere inanmak bana ve nekahettekilere ıstırap olurdu, bana acı ve hakaret olurdu. Fanilere şöyle hitap ediyorum.

Bütün "öte dünya" ları acı bir şey bir kudretsizlikti.

O ancak en mustaribin tadabileceği kısa bir saadet hülyasını doğurdu.

Bir adımda, ölüm adımı, son ereği isteyen hiç bir şey dileyemeyen miskin ve aciz bir yorgunluk bütün tanrıları ve öte dünyaları bu doğurdu.

Kardeşlerim bana inanın: bedende aciz getiren bedendi. Bu beden, çıldıran bir ruhun parmaklar ile son duvarlara sürtünüyordu.

Kardeşlerim bana inanın: arzda perişan olan, çaresiz kalan bedendi. O beden, varlığın kendine hitabını dinliyordu.

Böylece kafası ile ve yalnız kafası ile değil, bütün varlığı ile son mânialari aşarak öte dünyayı istedi.

Fakat o ahiret, insandan saklıdır, bir se-

mavi hiç, insansız ve insanlıksız âlem! ve varlık insana, insan olarak hitap ediyor.

Gerçek varlığın ispatı ve anlaşılması zordu.

Kardeşler söyleyin: en mucizeli şeyler, en alâ ispat edilmiş değil midir?

Evet, bu “ben” ve “ben” in tenakusları ve girdibatları (azman ve melezleri), en açık surette kendi varlığını anlatıyor. Bu, yaratan, dinleyen, bekleyen ve her şeyin ölçüsü ve kıymeti olan “ben”!

Bu açık varlık “ben” bedenden hitap eder. Ve şiir yaptığı, parçalanmış kanatlarla hülya kurduğu zaman da yine bedeni ister.

“Ben” daima daha iyi hitap etmesini öğrenir ve öğrendikçe beden ve toprak için daha fazla söz ve iltifat bulur.

Benim “ben”im bana yeni bir gurur öğretti. Bunu insanlara öğretiyorum: Artık kafayı en simâvi (yüze görünen) şeylerin tümüne gömmeyin, serbest taşıyın. Hayata hedef verecek bir “arz kafası” taşıyın.

İnsanlara yeni bir irade öğretiyorum:

Hastalar ve ölüm döşeğindekilerin körü körüne gittiği yoldan ayrılın. Bedeni ve toprağı hakir görenler, hastalar ve ölüm döşeğinde olanlardır. Bunlar “semaviyi”, kurtarıcı kandamlasını buldular:

Fakat bu tatlı ve kara zehri bile topraktan ve bedenden aldılar.

Onlar acılarından kaçmak istiyorlardı; fakat yıldızlar çok uzaktı.

O zaman içlerini çektiler. **"İnsanı başka bir varlığa ve saadete ulaştıracak "ilahi" yollar olsa!"** dediler, böylece kanlı içkilerini; öte dünyalarını buldular.

Bu nankörler, bu topraktan ve bedenden sıyrılmak sevdasına düştüler, fakat bu sıyrılmanın da hareket etmek ve saadetini kime medyundular? Bedenlerine ve bu toprağa.

Zerdüşt hastalara karşı mülayimdir. Onların tesellilerine ve nankörlüklerine kızmaz, onlara şifa nasip olsun ki: kendilerini yensinler ve kendilerine daha yüksek bir beden yaratsınlar. Gece yarısı, tanrının mezarına sokulmak hülyasını güden hastalara da kızmaz. Fakat hasta beden ve gözyaşları bana kalıyor.

Şair ve dindarlar arasında çok hastalar vardır.

Bunlar idrak edenlerden nefret ederler ve açıklığı, faziletlerin en körpesini, sevmezler.[9]

Hepsi geriye, karanlık zamanlara doğru bakarlar: O zaman hayal ve iman başka şeylerdi. Anlayışın taşkınlığı, Tanrı benzerliği ve

---

[9] Dinin zamana göre uygulanışında hataya düşerler.

şüpheler günahtı.

Bu Tanrı benzerlerini pekiyi tanırım: Onlar kendilerine inanılmasını isterler. Ve **“Şüphe günahtır”** derlerdi. Kendilerinin asıl neye inandıklarını pek iyi tanırım.

Gerçek bunlar bu öte dünyaya ve kurtarıcı kandamlasından değil, kendi bedenlerine inanırlardı. Ve kendi bedenleri onlar için her şeydi.

Fakat hasta bir şey: Derilerinden sıyrılmak dilerlerdi. Onun için ölüm telkincilerini dinler ve kendileri de öte “dünya” telkin ederlerdi.

Kardeşlerim, daha iyisi beni, sağlam bedenin sesini dinleyin.

Bu daha açık, daha temiz bir sestir. Tam ve sağlam yapılı beden daha açık ve daha temiz söyler arzî gayeden bahseder. Zerdüşt böyle söylüyordu.

BEDENİ HAKİR GÖRENLERE DAİR

Bedeni hakir görenlere hitap etmek istiyorum.

Bildiklerinizi değiştirecek değilsiniz, yalnız bedeninizden ayrılın, yani susun.

"Ben, beden ve ruhum" çocuk böyle söyler.. Niçin çocuklar gibi söylememeli?

Fakat bilgiç kâhil (saçına ak düşmüş adam) der ki:

Ben **"Tamamen bedenim, başka bir şeyim yok"**

Ruh ise bedende mevcut bir şeyin adıdır.

Beden; büyük bir şuur, tek manalı birçokluk, bir kavga ve barışına, bir sürü ve bir çobandır.

Kardeşim senin ruh dediğin şey, küçük bir şuur, bedenin bir âletidir.

Büyük şuurun küçük bir âleti ve oyuncağı.

"Ben" diyorsun ve bu söze mağrursun. Fakat bunun daha büyüğü ki buna inanmak istemez misin, senin bedenin ve onun büyük şuurudur.

Bu, "Ben" demez fakat" "Ben" i yapar.

Duygunun duyduğu, fikrin kavradığı şeyin hiç bir zaman kendiliğinden bir ereği yoktur. Fakat fikir ve ruh, biz her şeyin hedefiyiz diye seni kandırmak isterler.

Onlar bu kadar kibirlidirler.

Fikir ve ruh, âlet ve oyuncaktır. Bunların arkasında büyük kül (bütün) vardır.

Bu kül, duygunun gözleri ve ruhun kulakları ile araştırır.

Bu kül, daima araştırır ve arar: Mukayese eder, zorlar, fetheder, tahrip eder, hükmeder ve "Ben" in hükümdarıdır.

Kardeşim, fikirlerinin ve duygularının arkasında kudretli bir âlem, meçhul bir üstat vardır. Onun adı küldür. Yeri Bedenindir.

O senin bedenindir. Bedeninde en parlak fikrinden ziyade şuur vardır.

Kim bilir bedenin, senin en yüce fikrîni ne için kullanır.

Senin külün "Ben" in ve onun mağrur adımları üstünde güler.

Kendi kendine der ki:

Fikrin bu atlayışları, bu uçuşları nedir? Benim hedefim için bir dolambaçlı yol. Ben; "Ben" in güzergâhı ve ona mefhumlarını fısıldayanım.

Beden "Ben" e der ki: **"Şuran ağrısın"** ve orası ağırır. Ve ağrısının durmasını düşünür. O, yalnız bunu düşünür.

Beden "Ben" e derki: "Şurada haz duy", orası hazlanır ve sık sık nazlanmayı düşünür. Ve yalnız bunu düşünecektir.

Bedeni hakir görenlere bir söz söyleyeyim: O hâkir görme onların saygısıdır.

Saygı ve hakareti, kıymeti ve iradeyi ya-

ratan nedir?

Yaratıcı beden, kendine hürmet ve hakaret yarattı, zevk ve elem yarattı

Yaratıcı beden, iradesinin kulu olarak kendine ruhu yarattı.

Ey bedeni hakir gürenler: Kendi hakaret ve deliliğinizle bedeninize hizmet ediyorsunuz. Size söylüyorum, bedeniniz bizzat ölmek istiyor ve hayata sırtını çeviriyor. Kendisinin en çok istediğinden başka bir şeye gücü yetmez. **"Kendisinden ötesi için yaratmak",** en çok bunu ister, bütün hasreti budur. Fakat bu işte geç kalmıştır. Bunun için ey bedeni hakir görenler, bedeniniz göçmek istiyor. Ondan hayatı, bedeni tahkir ediyorsunuz!

Çünkü kendinizden ötesi için artık bir şey yaratamazsınız.

Ondan hayata ve toprağa öfkeleniyorsunuz.

Hakaretinizin manasız bakışında şuursuz bir haset gizlidir.

Bedeni hakir görenler! Sizin yolunuzdan yürümeyeceğim. Sizler benim için **"insanüstünü"** birer köprü değilsiniz.

Zerdüşt böyle söylüyordu.

SEVİNÇ VE ACIYA DAİR

Eğer bu senin faziletin ise, bunda kimse ile beraber olamazsın.

Tabiî sen bu faziletin adını söylemek ve onu okşamak istersin.

Kulağını çekmek ve onunla eğlenmek dilersin.

Ve bak, şimdi onun adını halkla beraber söylüyorsun. Ve sen faziletinle halk ve sürüye karıştın. Eğer şöyle deseydin daha iyi idi: **“Ruhuma acılık ve tatlılık veren, kursağının açlığını belirten şeyin adı yoktur. Ve söylenemez.**

Senin faziletin, adların üstünde bir mahremiyete malik olmalıdır.

Ondan bahsetmeğe mecbur isen yalnız mırıldanmaktan utanma.

Mırıldanarak söyle: Benim iyiliğim budur, bunu seviyorum, hoşuma gidiyor ve bu “İyi” yi tek başıma istiyorum.

Bu “İyi” yi bir tanrı kanunu, insan kaidesi, bir ihtiras olarak istemiyorum:

Dünya ve cennetlerin üstünde bir rehbere ihtiyacım yoktur.

Benim sevdiğim, arzı bir fazilettir: Onda herkesin aklından, kurnazlığından bir şey yoktur.

Fakat bu kuş, yuvasını bende yaptı. Onun için onu seviyor ve besliyorum. Şimdi

de yanımda altın yumurtalarının üstünde yatıyor.”

Faziletini böylece mırıldanarak öv!

Bir zamanlar acıların vardı. Onlara kötü diyordun. Fakat şimdi yalnız faziletlerin var: Bunlar senin acılarından doğmuşlardır.

Hedefini bu acıların içinde aramıştın. Böylece acıların; faziletlerin ve sevinçlerin oldular.

Acaba öfkelilerin, şöhretlilerin, dindarların, intikamcıların soyundan mısın? .

Fakat sonunda bütün acıların, faziletlerin ve bütün şeytanların, meleklerin oldu.

Bir zamanlar mahzeninde vahşi köpekler vardı: Fakat sonunda bu köpekler kuşlara ve sevimli mugannilere çevrildiler.

Zehirlerinden balsamını (merhemini) kaynattın. İneğinden sıkıntı sağıyordun.

Şimdi memesinin tatlı sütünü içiyorsun.

Artık senden kötülük doğamaz. Meğerki: Faziletlerinin kavgasından doğma kötülük ola...

Kardeşim eğer mesut isen yalnız bir faziletin vardır. Fazla değildir.

Ve böylece köprünün üstünden kolaylıkla geçersin.

Çok faziletli olmak bir imtiyazdır, fakat güç bir kaderdir.

Birçokları kendilerini faziletlerin kavga yeri olmaktan yorgun duyarak çöle düştüler

ve kendilerini öldürdüler.

Kardeşim harp ve cidal (sözle mücadele) fena mıdır? , Fakat bu fenalık lâzımdır.

Faziletlerinin arasında haset, iftira ve itimatsızlık gerektir.

Bak, faziletlerinin her biri nasıl en yükseğe yöneliyorlar. Her biri ruhuna hâkim olmak, senin bütün hiddet, nefret ve sevgi kudretini elde etmek istiyorlar.

Her fazilet, diğer fazileti kıskanır ve kıskançlık müthiş bir şeydir.

Faziletlerde kıskançlık yüzünden mahvolabilirler.

Dört yanı kıskançlıkla sarılan, sonunda kendine çevrilir ve akrep gibi kendini sokar.

Ah kardeşim; bir faziletin, kendisini inkâr ettiğini ve hançerlediğini daha hiç görmedin mi?

İnsan, geçilmesi lâzım gelen bir şeydir. Onun için bu faziletlerini seveceksin.

Çünkü onların yüzünden mahvolacaksın. Zerdüşt böyle söylüyordu.

SOLUK BENİZLİ MÜCRİME DAİR

Hâkimler ve kurban verenler!

Hayvanı, kafasın eğmeden öldürmek istemiyor musunuz?

Bakın: Soluk mücrimin kafası eğildi. Büyük tahkir gözlerinden okunuyor:

"Benim "Ben" im geçilmesi lâzım gelen bir şeydir.

Benim "Ben" im bana insanlığın büyük hakaretidir.

Bu gözler bunları söylüyordu.

Kendi kendine hükmünü vermek: Onun en yüce ânı idi. Bu yüksek adamı alçaklığına döndürmeyin.

Kendi kendinin acısını çeken için hiç bir kurtuluş yoktur. Meğerki tez ölüm gele.

Hâkimler!

Sizin öldürmeniz bir intikam değil, bir acıma olmalıdır.

Öldürürken kendiniz hayata değer olmağa çalışınız.

Yalnız öldürdüğünüzle barışmanız yetmez. Kederiniz "insanüstünü" ne sevgi olsun. Ancak bu sayede yaşamağa hak kazanırsınız.

Düşman deyin fakat fena demeyin, hasta deyin. Fakat rezil demeyin, deli deyin

fakat mücrim demeyin.[10]

Sen ey kızıl hâkim!

Fikrinde yaşayan şeyleri açık söylemen lâzım gelseydi herkes bu **"Ahlâksız zehirli Sülük kahrolsun"** derdi.

Fakat düşünce, iş, işin görünüşü başka şeylerdir.

Bunların arasında temelin tekerleği dönmez.

Bu solgun mücrimi, bir manzara solgunlaştırıyor.

Cürmü işlerken aldırmadı, fakat işledikten sonra manzaraya dayanamadı. Kendini hep bir fiilin faili gördü. Buna delilik derim. İstisna onun bünyesine girmişti.

İp tavuğu bağlar gibi yaptığı cürme de zavallı aklını bağladı.

Buna fiilden sonra gelmiş bir delilik derim.

Hâkimler dinleyin!

Başka bir delilik daha vardır. Bu delilik fiilden önce olur.

Ah! Bu ruhun derinliklerine giremiyorsunuz.

Kızıl hâkim derki: Bu mücrim niye adam öldürdü?

Gasp etmek istiyordu da ondan.

Fakat ben size derim ki: Onun ruhu gasp

---

[10] Ah, bu insanlar ne kadar zalim değil mi?

değil kan istiyordu.

O, hançerde ki saadete susamıştı.

Fakat zavallı aklı bu deliliği kavrayamadı. Ve onu kandırdı.

Ona aklı dedi ki: Kanı ne yapacaksın?

Hiç olmazsa kan dökerken bir şeyi gasp etmeli, bir intikam almalısın.

O da, zavallı aklına uydu.

Onun sözleri, üstüne kurşun gibi yüklendi. Ve böylece öldürürken gasp etti.

Deliliğine utanmak istemedi.

Şimdi yine günahının kurşunu onun üstünde yüklü.

Zavallı aklı o kadar tutuk, o kadar fani, o kadar ağır!

Kafasını sallayabilseydi yükü devrilirdi. Fakat bu kafayı kim sallar.

Bu adam nedir?

Ruhunun içinden dünyaya saldıran hastalıklardan yapılı bir yığın.

Bunumu avlamak istiyorsunuz?

Bu adam nedir?

Birbirinin yanında nadiren uslu oturan vahşi yılanlardan yapılı bir düğüm.

Bunlar kendiliklerinden gezmeğe giderler ve dünyada av ararlar.

Şu zavallı bedene bakın: Onun çektiği acıyı ve dileklerini ruh kendine mal etti. Ruh onu, hançerin saadetine duyulan bir katil zevk ve ihtiras diye tefsir etti.

Şimdi hasta olanı "Fena" bastırır. Kendine acı veren şeylerle acı vermek ister. Fakat başka samanlar ve başka İyi ve fenalarda vardı.

Bir zaman kendini dileme ve şüphe kötü sayılırdı. O zaman hasta, bir büyücü olurdu. Bir büyücü ıstırabını çeker ve böylece acı vermek isterdi. Fakat bu, sizin kulağınıza gitmiyor:

Bana diyorsunuz ki: **Bu, iyiliklerinize zarar verir. Fakat iyiliklerinizden bana ne?**

İyiliklerinizin çoğundan fenalıklarınızdan fazla iğreniyorum.

İsterdim ki şu solgun mücrim gibi sizin de bir vehminiz olsa da sizi mahvetse.

Gerçek dilerdim ki: **Vehminizin adı hakikat veyahut sadakat yahut adalet ola.**

Fakat sizin faziletiniz; uzun yaşamak ve acınacak bir rahata kavuşmak içindir.

Ben bir sel kenarındaki parmaklığım. Tutabilen beni tutsun.

Fakat ben sizin **"Topal değneğiniz"** olamam.

Zerdüşt böyle söylüyordu.

OKUMA VE YAZMAYA DAİR

Bütün yazılar içinde yalnız kanla yazılanı severim.[11] Kan ile yaz:

Göreceksin ki: Kan ruhtur.

Yabancı kanı anlamak kolay değildir.

Okuyan avarelerden nefret ederim.

Okuyucuyu tanıyan, onun için artık bir şey yazmaz, daha bir asır okunsun sonra bizzat ruh kokacak.

Herkesin okuma öğrenebilmesi, gittikçe yalnız; yazıyı değil, düşünüşü de bozuyor.

Ruh bir zaman Tanrı idi, sonra insanlaştı, şimdi de avamlaşıyor.

Vecizeleri kanla yazan: Okunmak değil ezberlenmek diler.

Dağda en kestirme yol, tepeden tepeyedir. Fakat onun için uzun ayaklar ister.

Vecizeler bu tepeler gibi, bunu okuyacaklarda uzun ve iri yapılı olmalıdır.

Hava hafif ve temiz, tehlike yakın ve ruh neşeli bir fenalıkla dolu,

Bunlar birbirlerine yaraşır.

Etrafımda devler görmek istiyorum. Çünkü: cesurum.

Heyulalar ürküten cesaret kendisine devler yaratır. Cesaret gülmek ister.

Artık sizin gibi duymuyorum. Altımda

---

[11] Hallac Mansur gibi.

gördüğüm ve beni güldüren bu kara ve ağır bulut sizin fırtına, bulutunuzdur.

Yükseliş istediğiniz zaman yukarıya bakarsınız.. **Fakat ben yüksek olduğum için aşağılara bakarım.** Sizden yükselen ve aynı zamanda gülen var mı? En yüksek dağların üstüne çıkmış olan, bütün dramlara ve dram ciddiyetine güler.

Gamsız, alaycı, zorlu akıl bizi böyle görmek istiyor.

O, bir kadındır ve daima bir muharip sever. Bana diyorsunuz: **“Hayatı taşımak güçtür”**: Fakat öğleden evvelki gururunuz ve akşamki teslimiyetiniz neye yarar?

Hayatı taşımak güçtür: Fakat o kadar nazlanmayın! **Biz hepimiz pek âlâ mütehammil eşekleriz..**

Üstünde bir çiğ damlası bulunduğu için titreyen, bir gül goncasına benzer yerimiz var mı?

Gerçektir ki: Hayatı seviyoruz. Fakat yaşamağa: değil, sevmeğe alıştığımız için.

Sevgide daima biraz delilik vardır. Fakat delilikte de daima biraz akıl vardır. Hayatla barışık olan ben de, kelebekler ve sabun köpükleri ve insanlar arasında bunların benzerlerinin, saadeti en çok anlamış olduğunu sanıyorum.

Bu hoppa, ince, delişmiş, oynak ruhcukları titreşirken görmek Zerdüşt’te gözyaşları

ve şiirler doğurur.

Ben yalnız danstan anlar bir Tanrıya inanabilirdim. Ve şeytanımı gördüğüm zaman onu, ağır başlı, köklü derin ve resmî bulurum.

O, ağırlığının ruhu idi. Her şey onun içinden düşer.

Öfke ile değil, gülümseme ile öldürülür. Haydi, bakalım, ağırlığın ruhunu öldürelim.

Ben yürümeyi öğrendim: O vakitten beri kendimi yürütüyorum.

Uçmayı öğrendim: O vakitten beri yerimden kımıldamak için itilmeğe ihtiyacım kalmadı.

Şimdi hafifim, şimdi uçuyorum. Ve şimdi altımda kendimi görüyorum.

Şimdi içimde bir Tanrı dans ediyor.

Zerdüşt böyle söylüyordu.

DAĞDA Kİ AĞACA DAİR

Zerdüşt'ün gözleri bir delikanlının kendisinden kaçtığını görmüştü.

Bir akşam **"Renkli İnek"** denilen şehrin etrafını çeviren dağlarda yalnız gezinirken, bu delikanlıyı bir ağaca dayanmış ve yorgun bakışlarla vadiyi seyrederken gördü.

Zerdüşt delikanlının dayandığı ağaca tutunarak dedi ki:

Bu ağacı ellerimle sallamak dilesem buna gücüm yetmez. Fakat bizim göremediğimiz rüzgâr onu tazip eder. Ve dilediği tarafa eğer.

Bizi, görmediğimiz eller en huşunetle (kabalık, sertlik, inatçılıkla) eğerler ve tazip (azap ve üzme) ederler.

O zaman delikanlı şaşkınlıkla doğruldu ve dedi ki: Zerdüşt un sesini işitiyorum.

Zaten onu düşünüyordum.

Zerdüşt cevap verdi.

"O halde ne korkuyorsun? Fakat insan ağaç gibidir.

Yüksekliğe ve aydınlığa doğru ne kadar çıkmak isterse, kökleri aşağıya, karanlığa, derinliklere, fenâya doğru o kadar fazla sokulur."

Delikanlı: "Evet fenaya doğru, nasıl benim ruhumu keşfe kadir oldun" diye bağırdı.

Zerdüşt gülümsedi ve dedi ki: Bazı ruhlar

hiç bir zaman keşfedilemezler.

Meğerki onları ilk defa ibda (yoktan var etme etmiş) olalım.

Delikanlı, "Evet fenaya doğru" diye bir kere daha bağırdı.

Zerdüşt sen doğruyu söylüyorsun. Yükseklikleri dileyeliden beri kendime güvenmez oldum. Ve kimse bana güvenmez oldu. Bu nasıl oluyor?

Ben kendimi çok çabuk değiştirdim. Benim de bugünüm, dünümü nakzediyor. (bozuyor)

Çıkarken çok defa bir kaç basamak atlarım. Fakat basamaklar bunu bana bağışlamıyorlar.

Yukarı çıktığım zaman kendimi daima yalnız bulurum. Benimle kimse konuşmuyor.

İnzivanın donu beni titretiyor. Yukarılarda ne yapacağım?

Tahkirim ve hasretim beraberce büyüyorlar. Yukarı çıktıkça çıkanı daha fazla tahkir ediyorum. Çıkıp ta ne yapacak?

Çıkışımdan ve takılışımdan ne kadar utanıyorum. Sızlayışımla nasıl alay ediyorum? Kaçanlardan nasıl nefret ediyorum? Yukarılarda ne kadar yorgunum? "

Delikanlı burada sustu..

Zerdüşt dayandıkları ağaca baktıktan sanca dedi ki: Bu ağaç, dağda tek başınadır. **O, insan ve hayvanı atlayarak yükseldi.** Ve

eğer dili olsaydı onu anlayacak kimse bulunmazdı; o, bu kadar büyümüştür.

O, şimdi bekliyor. Neyi bekliyor? Bulutların bulunduğu yere yakın, her halde ilk yıldırımı bekliyor.

Zerdüşt Bunları söyleyince delikanlı sert bir ifade ile dedi ki: “Evet Zerdüşt sen gerçek söylüyorsun. Yükselmek istediğim zaman inmeyi dilemiş oluyorum.

Ve sen benim yıldırımımsın.

Bak, seni göreliden beri artık ben neyim? Sana olan hasedim beni tahrip etti”.

Delikanlı bunu söylerken acı acı ağlıyordu. Fakat Zerdüşt onu kollan ile sararak kendisi ile beraber yola çıkardı.

Bir müddet beraberce yürüdükten sonra Zerdüşt konuşmağa başladı.

Kalbim parçalanıyor, bütün tehlikelerini sözlerinden ziyade gözlerin söylüyor.

Sen henüz hür değilsin, hürriyet arıyorsun. Bu arayış senin gecelerini çaldı ve seni uyanık tuttu.

Hür yükseklikleri istiyorsun. Ruhun yıldızlara susamıştır.

Fakat kötü garizelerinde (huylarında) hürriyete susamışlardır.

Vahşi köpeklerin hürriyet istiyorlar, ruhun bütün mahpesleri (hapsedilen, hapsedilmiş olan) açmağa uğraştığı zaman onlar mahzenlerinde neşelerinden havlıyorlar..

Sen henüz hürriyet bulmak isteyen bir esirsin.

Ah! Böyle esirlerin ruhu zekileştiği kadar hilekârlaşır ve bozulur.

Kurtulan ruhta daha temizlenmeğe mecburdur. Ondan daha çok hapis ve zindan kalmıştır. Gözleri daha temizlenmelidir.

Evet, senin tehlikeni tanırım. Fakat sevgi ve umudumla sana derim ki: Sevgi ve umudunu bir yere atma!

Daha kendini asil hissediyorsun, sana kötü nazarla bakan diğer insanlarda seni asil görüyorlar. Bil ki:

Herkesin yolunu bir "asil" keser. İyilerinde yolunu Bir "asil" keser. Onlar bu "Asil" e iyi deseler bile bundan maksatları onu yollarından atmaktır.

Asil olan, yenilik ve yeni bir fazilet yaratmak ister, iyi olan, eskiyi ve eskinin saklanmasını diler..

Fakat "Asil" in tehlikesi onun bir "İyi" ye çevrilmesinde değil, bir çapkına, bir alaycıya ve bir yıkıcıya dönüşündedir.

Ah! En yüksek umutlarını kaybeden "Asil" ler tanırım. Onlar sonradan bütün ulu umutlarını inkâr ettiler.

Şimdi onlar kısa keyiflerin çapkınlığını yaşıyorlar. "Günlük" ten ileri geçen dileklerini bir tarafa atmış bulunuyorlar.

Onlar, "Ruh şehvettir" dediler ve böyle-

ce ruhlarının kanatlarını kırdılar. Şimdi o ruh sürünüyor ve tırnaklarken kirleniyor.

Vakti ile kahraman olmağı düşünürlerdi; Şimdi keyiflerinin esiridirler.

“Kahraman” onlar için bir yeis, bir işkencedir.

Fakat sevgi ve umudumla sana derim ki: ruhunda ki “Kahraman” ı bir tarafa atma.

En yüksek umudunu temiz tut!

Zerdüşt böyle söylüyordu.

ÖLÜM VAİZLERİNE DAİR

Ölüm vaizleri vardır. Toprak; hayattan ayrılmalarını tavsiye etmemiz lâzım gelen bu çeşit insanlarla doludur.

Toprak, lüzumsuzlarla doludur. Hayat fazlalar yüzünden bozulmuştur.

Bu gibilerini "Ebedi hayat" adağı ile bu dünyadan ayartmak gerek.

Ölüm vaizlerine sarı veya kara derler. Fakat onları size başka renklerle göstermek istiyorum.

Şunlar, içlerinde yırtıcı hayvan taşıyan korkunçlardır. Bunların keyif ve **"Kendilerini parçalamaktan"** başka seçecek bir şeyleri yoktur. Bunların keyifleri de bir **"Kendini parçalama"** dır.

Bu korkunçlar bir insan bile olamadılar: Varsın ölümü vaiz etsinler ve kendileri olsunlar.

Şunlar ruhu veremlilerdir. Daha doğmadan ölmeğe başlarlar. Yorgunluk ve feragat öğütlerini özlerler.

Onlar memnuniyetle ölmek istiyorlar. Bizim de onların isteklerini tasvip etmemiz gerek!

Bu ölüleri uyandırmaktan ve bu canlı tabutları açmaktan çekinelim.

Bunlara; bir hasta, bir ihtiyar veya bir cenaze rastladı mı hemen derler ki:

“Hayat fanidir”.

Fakat fani olan, onlar ve varlığın yalnız bir yüzünü gören gözleridir.

Koyu bir bedbinliğe sarılmış ve ölüm getirecek küçük tesadüflere mütahassir (hasret çeken, özleyen); böyle beklerler. Ve dişlerini birbirine çarparlar.

Yahut şekerlemelere uzanırlar ve böylece çocuklukları ile alay ederler:

Saman çöplerine asılırlar ve hâlâ saman çöpüne asılıyız diye alay ederler.

Onların aklı der ki: **“Yaşamakta devam eden delidir. Fakat biz çok deliyiz. Ve hayatta en büyük delilik budur.”**

Bir kısmı der ki: **“Hayat yalnız ıstıraptır.”** Ve bu yalan değilse: O halde bu ıstırabı bitirmeğe çalışın! Istıraptan başka bir şey getirmeyen hayatı bitirmeğe çalışın.

O halde sizin fazilet dersiniz şu olmalıdır:

“Kendini bizzat öldürmelisin, kendini bizzat o âlemden çıkarmalısın.”

Ölüm vaizlerinin bir kısmı der ki:

Şehvet günahtır. Bırakın bundan ayrılalım. Ve çocuk yapmayalım!.

Bir kısmı der ki: Doğurmak güçtür. Niçin hâlâ doğuruyoruz?

“Doğanların hepsi bedbaht oluyorlar” Bunlar da ölüm vaizleridir.

Üçüncü bir kısım der ki:

“Merhamet gerektir.

Nem varsa alınız, ben neysem alınız, tâki hayat bana çok bağlanmasın”!

Bunlar cidden merhametli olsalardı, en yakınlarını hayattan ürkütürlerdi.

“Fena olmak”: Onların bütün iyiliği bu olabilirdi.

Fakat onlar hayattan ayrılmak istiyorlar: O halde başkalarını hediye ve zincirlerle hayata daha sağlam bağlamaktan ne menfaatleri var?

Ey hayatın hep iş ve güçten ibaret olduğunu söyleyenler: Yaşamaktan daha bıkmadınız mı? Ölüm vaizini dinleyecek olgunluğa gelmediniz mi?

Yorucu işi, hızı, yeniyi, yabancıyı sevenler: Sizler bu vaaza dayanamazsınız. Çalışmanız kendinizi unutma dileğidir.

Eğer hayata daha fazla inansaydınız kendinizi “Ân” kaptırmazdınız:

Fakat beklemeğe, hatta tembelliğe yetecek dolgunluğunuz yok.

Ölümü vaiz edenlerin sesi her tarafta çınlıyor:

Arz bu öğüde lâyık olanlarla doludur.

Ya “Ebedî hayat”; bence hava hoş yeter ki bir ân evvel çekilsinler.

Zerdüşt böyle söylüyordu.

HARP VE MUHARİP MİLLETE DAİR

Ne düşmanlarımızın, nede en gönülden dostlarımızın bizi esirgemesini isteriz,

O halde bırakınızda size hakikati söyleyeyim. Harpte ki kardeşlerim! Sizi gönülden severim. Ben de sizin gibi büyüdüm ve sizin gibiyim ve sizin en iyi düşmanınızım. Size hakikati söyleyeyim.

Kalbinizde ki kin ve hasedi bilirim. Kin ve hasedi tanımayacak kadar büyük değilsiniz. Bari onlardan utanmayacak kadar büyük olun.

Aklın kudsîleri değilseniz bile, muharipsiniz. Muharipler bu kudsîlerin yoldaşları ve öncüleridir.

Çok asker görüyorum: Çok muharip görmek isterdim. Giydikleri elbiseye üniforma diyorlar, bari elbise içindekiler tek biçimli olmasa!

Gözlerinizi daima bir düşmana, kendi düşmanınıza dikilmiş görmek isterim.

Bazılarınızda ilk bakışta bir kin görünüyor. Fikirleriniz için düşman arayıp, onun için harp edin.

Eğer fikriniz mağlup olursa açıklığınız muzaffer olsun.

Sulhu, yeni harplerin vasıtası olarak seviniz. Kısa sulhu uzun sulhtan fazla seviniz.

Size iş değil harp tavsiye ederim, sulh

değil zafer tavsiye ederim.
İşiniz harp, sulhunuz zafer olsun.
Ancak okla yay elde olursa insan oturup susabilir. Yoksa yapılacak şey gevezelik ve itişip kakışmadır.
Sulhunuz bir zafer olsun.
Diyorsunuz ki "Harbi bile takdis edişin ne âlâ!", Ben size derim ki: Her şeyi kudsîleştiren iyi harptir.
Harp ve cesaret yakın sevgisinden mühim neticeler verdiler. Şimdiye kadar kazazedeleri, merhametiniz değil, cesaretiniz kurtardı.
"İyi nedir" diye soruyorsunuz. Cesur olmak iyidir.
"**iyi şey, güzel, okşayıcı olan şeydir".** Bırakın bunu küçük kızlar söylesin.
Size yüreksiz derler: Fakat sizin yüreğiniz durudur. Ve sizin samimî hicabınızı severim. Siz meddinizden utanıyorsunuz, başkaları cezrinden utanıyor;
Siz çirkin misiniz?
Pek âlâ kardeşlerim, o halde "Ulvî" yi, çirkinliklerin örtüsünü bürününüz. Ve eğer ruhunuz büyükleşirse taşkınlaşır, sizin ulviyetinizde fenalık vardır.
Sizi tanırım.
Fenalıkta, "Taşkın" la "Çürük" buluşurlar. Fakat birbirini anlamazlar. Ben sizi tanırım.

Tahkir edilecek değil, kin bağlanacak düşmanlarınız olmalı, düşmanlarınızla mağrur olmalısınız. O zaman düşmanlarınızın muvaffakiyeti de sizin muvaffakiyetiniz olur.

Başkasına dayanma bu, köle kibarlığıdır. Sizin kibarlığınız itaat olmalıdır. Kumandanız bile bir itaat olmalıdır

İyi bir muharibe “Sen yapacaksın”, ”Ben isterim” den daha hoş gelir. Ve sevdiğiniz her şeyi kendinize kumanda ettirin.

Hayata olan sevginiz, en yüksek umudunuza olan sevginiz olmalıdır.

En yüksek umudunuz, en yüksek hayat fikri olmalıdır.

Fakat en yüksek fikrinize beni kumanda ettirin. Bu kumanda şudur: İnsan, geçilmesi lâzım gelen bir şeydir.

Böylece itaat ve harp içinde ömür sürün. Uzun ömürden ne çıkar? Hangi muharip esirgenmek diler.

Harpte ki kardeşlerim: Ben sizi esirgemem, sizi gönlümden severim.

Zerdüşt Böyle söylüyordu.

YENİ İLÂHLARA DAİR

Başka yerlerde daha milletler ve sürüler vardır. Fakat bizde değil. Kardeşlerim bizde yalnız devletler vardır.

Devlet?

Bu nedir?

Pek alâ, şimdi kulağınızı açınız: çünkü size milletlerin ölümünden bahsedeceğim.

Soğuk şeylerin en soğuğunun adı devlettir. Bu soğukluk yalan da söyler ve ağzından şu yalan çıkar, **“ben devletim, ben halkım”.**

Bu, yalandır.

Milletleri yaratıcılar yarattılar ve üstüne bir iman ve aşk gerdiler:

Böylece hayata hizmet ettiler.

Çoklarının devlet dediği şey bir yıkıcıdır. O, halkın üstüne bir kılıç ve yüz ihtirası asmıştır.

Henüz millet mevcut olan yerlerde devlet anlaşılmaz ve ahlâk ve hukuka bir tecavüz ve kötü bir bakış diye devletten nefret edilir.

Size şu işareti veriyorum; **her millet kendi dili ile iyi ve fenadan bahseder. Bunu komşu anlamaz.**

Her millet dilini adet ve hukukta yaratmıştır. Fakat devlet iyi ve fena bütün dillerle yalan söyler.

Size söylediği her şey yalandır ve malik olduğu her şey hırsızlıktır.

Onun her şeyi sahtedir. Bu kuduz, hırsızlık dişlerle ısırır. Bağırsakları bile sahtedir.

İyi ve fena hakkında dil kargaşalığı: devlete âlem olarak size bu işareti veriyorum.

Gerçek, bu işaret ölüm arzusuna delalet eder, ölüm vaizlerini çağırır. Lüzumundan pek fazla insan doğuyor, işte bu lüzumsuzlar için devlet bulunmuştur.

Bakın: devlet bu lüzumsuzları nasıl kendine ayartıyor, bunları nasıl boğazlayıp çiğniyor, geviş getiriyor.

“Arzda benden büyük bir şey yoktur. Ben Allah’ın nizam veren parmağıyım”. O vahşi böyle bağırır ve diz çökenler yalnız uzun kulaklı ve kısa bakışlılar değildir.

Ah büyük ruhlular!

Bu kara yalanların sesi size de gelir.

O, kendini israf eden zengin yürekleri bulur. Evet, o, sizi de yakalar.

Ey eski tanrının galipleri!

Harpte yoruldunuz ve yorgunluğunuz şimdi yeni ilahın işine yarıyor. Yeni ilahi, etrafına kahramanlar ve namuskârlar dizmek istiyor. İyi vicdanların ışığında güneşlenmesini sever bu soğuk vahşi! Yeni ilâh, kendisine yalvarırsanız size her şeyi vermek ister:

Böylece faziletlerinizin ışığını, mağrur gözlerinizin bakışını satın alır.

Ey fazlalar: O, sizinle oynamak ister.

Bunun için de bir cehennemi hüner bulmuştur:

İlahi ziynetlere bürünmüş bir ölüm aleti!

Kendini bizzat hayat diye öven bu şey, çoklarının ölümü oldu.

Gerçek ölüm vaizlerine güzel bir yardım! Bütün iyi ve fena zehir içenlerin bulunduğu yere devlet diyordum.

Bütün iyi ve fenaların kendini kaybettikleri yer devlettir.

Devlet, her kesin tedrici intiharının hayat dendiği yerdir.

Şu fazlalara bakın: kâşiflerin eserlerini ve akillerin hazinelerini çalarlar ve bu hırsızlığa tahsil derler ve bunların hepsi onlar için bir illet ve bir hastalıktır.

Şu fazlalara bakın: daima hastadırlar, safralarını kusarlar ve adına gazete derler. Birbirlerini yutarlar, fakat hazım bile edemezler.

Şu fazlalara bakın: Servetler kazanırlar ve bununla züğürtleşirler. İktidar isterken başta iktidarın kusmuğu olan para dilenirler! bu acizler!.

Bu çevik maymunların tırmanmasına bakın: birbirlerinin üstünden tırmanıyorlar. Birbirlerini yiyerek bataklığa ve çukura yuvarlanıyorlar hepsi post kapmak ister; hepsi, saadeti post üstünde vehmeder çok defa postun üstünde bataklık vardır ve çok defa

post bataklığın üstünde durur.

Bu ateşli, tırmanıcı maymunların hepsi bence delidir.

Bu ilahın, soğuk vahşinin fena bir kokusu var. Bu İlâh hizmetçilerinin hepsinin fena bir kokusu var.

Kardeşler! Boğazlarınızın ve ihtiraslarınızın dumanında boğulmak mı istiyorsunuz? Pencereleri kırıp dışarı çıksanız daha iyi olacak.

Fena kokunun yolundan çekilin. Bu zaitlerin ilâh hizmetçiliğinden ayrılın.

Kötü kokunun yolundan çekilin!

Bu insan kurbanlarının dumanından ayrılın. Büyük ruhlar için dünya şimdi de serbesttir. Etrafında sakin denizlerin havası esen birçok yerler henüz münzeviler için boştur.

Büyük ruhlar için henüz serbest bir hayat vardır.Gerçek, az şey'e malik olana az hükmedebilir.. Yaşasın bu küçük fakirlik.

Devlet nerede bitiyorsa zait (fazla) olmayan insan orada başlar.

Zait olmayanın şarkısı, eşsiz ve benzersiz türküsü orada başlar.

Kardeşlerim bana bakın: devletin bittiği yerde **“insanüstünü”** nün köprüsü ve kuzah kavsini (şeytan burcunu) görmüyor musunuz?

Zerdüşt böyle söylüyordu.

PANAYIRIN SİNEKLERİNE DAİR

Dostum inzivana kaç!

Seni, büyük, adamların gürültüsünden bayılmış ve küçüklerin iğnesi ile iğnelenmiş buluyorum.

Orman ve kaya seninle birlikte vakurâne susmayı bilirler.

Yine, sevdiğin geniş dallı ağaca benze; Bak onun denizin üstünde ne sakin ve dinleyici bir duruşu var.

İnzivanın bittiği yerde panayır başlar ve panayırın başladığı yerde büyük artistlerin gürültüsü ve zehirli sineklerin vızıltısı başlar.

Dünyada, ileri sürülmeyen hiç bir şeyin kıymeti yoktur. Bu **"İleriye sürenlere halk, büyük adamlar"** der.

Halk, "Büyük" ten az anlar. Bu, "Büyük" yaratıcı olandır. Fakat halk hep büyük şeylerin artistlerini, ileriye sürenlerini anlar.

Arz, yeni kıymetler yaratanın etrafında döner; görünmeden döner.

Fakat halk ve şöhret, artistlerin etrafında döner. Dünyanın gidişi böyledir.

Artistin ruhu vardır. Fakat ruhunun vicdanı azdır.

O, daima en kuvvetle inandıracağı şeye inanır. Yarın başka bir inanıcı, o bir gün başka bir inanıcı vardır.

Halk gibi değişik hisleri ve değişik havası vardır.

Onun ispatı, yıkmak: iknası, delirtmektir. Ve onun için kan, esasların en iyisidir.

En hassas kulaklara girebilen bir hakikate yalan ve hiç der.

Gerçek o, yalnız dünyada büyük gürültü yapan ilâhlara inanır.

Panayır yeri, bayram eden meddahlarla doludur. Ve halk büyük adamlarını över.

Bunlar zamanın hâkimleridir.

Fakat zaman onları sıkıştırır, böylece onlar da seni sıkıştırır. Senden de bir "Evet" veya "Hayır" isterler.

Yazık, iskemleni evetle hayır arasına koymak istiyorsun.

Ey hakikatler âşıkı!

Bu bağsız sıkıştırıcıları kıskanma; hakikat hiç bir zaman bu bağsızların; koluna girmemiştir.

Bu anî hareket edenlerin elinden kendini emniyete al: Evet veya hayırla seni pazar yerinde bastırabilirler.

Bütün derin kaynaklar için kavrayış yavaştır. Derinliklerine düşen şeyi anlamak için uzan zaman beklemeleri lâzımdır.

Bütün büyüklükler panayır ve şöhretinden dışarı çıkarlar.

Yeni kıymetlerin kâşifleri her zaman pazardan uzak yaşadılar.

Dostum, inzivana kaç; seni zehirli sineklerin soktuğunu görüyorum. Keskin, sert bir havanın estiği yere kaç.

İnzivana kaç..

Küçüklerin, "Acınacakların" pek yakınında yaşıyorsun. Onların görünmez intikamlarından kaç. Onlar Bana karşı intikamdan başka bir şey değildirler.

Onlara karşı artık kolunu kaldırma. Onlar sayısızdır.

Ve sinek kovalayıcı olmak senin nasibin değildir. Bu küçükler ve acınacaklar sayısızdırlar, nice muazzam binaları, su damlaları ve vahşi otlar yıktılar.

Sen taş değilsin, fakat damlaların çokluğundan oyulmuşsun.

Damlalar çoğaldıkça büsbütün parçalanacaksın. Zehirli sinekler arasında seni yorgun görüyorum, yüz yerinde kanlı çizgiler buluyorum. Ve hâlâ senin gururun gazaba gelmiyor.

Onlar bütün safiyetleri ile senden kan istiyorlar, onların kansız ruhları senden kan diliyor. Onun için bütün bir masumiyetle seni sokuyorlar.

Fakat ey derin insan!

Küçük yaralar da sana ıstırap veriyor. Ve daha bir yaran kapanmadan ayni zehirli sinek elini sokuyor.

Bu kanından beslenenleri öldürmeye gu-

rurun mani, fakat sakın ki bu zehirli haksızlıkları taşımak sana bir felâket olmasın.

Onlar, etrafında methederek te vızlıyorlar. Arsızlık onların methidir. Onlar cildine ve kanına yakın olmak isterler.

Bir tanrı veya şeytanmışsın gibi seni okşarlar. Senin önünde, tanrı veya şeytanın önünde imiş gibi vızlarlar.

Onlar birer dalkavuk meddahtan başka hiç bir şey değildirler.

Sana çok defa lütufkâr da görünürler, fakat bu daima korkakların kurnazlığıdır. Evet **korkaklar kurnazdır.**

Dar ruhlarında çok defa seni düşünürler. Onlar için sen daima şüphelisin, Çok düşünülen her şey şüpheli olur.

Bütün faziletlerine mukabil seni tecziye ederler ve yalnız senin hatalı adımlarını gönülden affederler.

Mülayim ve adil olduğun için dersin ki: bu küçük mahlûklar masumdurlar. Fakat onların küçük ruhu derki: bütün büyük varlıklar abestir. Onlara mülayim olduğun halde kendilerini senden hakaret görmüş sayarlar. Ve senin iyiliğine karşı sana gizli ıstıraplar verirler.

Senin kıymetsiz gururun onların zevkine muhaliftir ve mütevazı olduğun bir dakikada seni kirli olmağa ayartırlar.

Bir insanda idrak ettiğimiz şeyi alevlendi-

rebiliriz de. O halde küçüklerden sakın. Senin önünde kendilerini küçük bulurlar ve aşağılıkları, görünmez bir intikamın kıvılcımı ile ışıldar.

Onların yanma gittiğin zaman kuvvetlerinin, sönmüş bir yangının dumanı gibi kaybolduğunu ve sükûtileştiklerini fark etmedin mi?

Evet, dostum, en yakınların için vicdan ağrısın; çünkü onlar sana layık değildir. En yakınların daima zehirli sinek olacaktır.

Sende büyük olan şey onları büsbütün zehirlendirir ve büsbütün sinekleştirirler.

Dostum, İnzivaya!

Sert, keskin bir havanın estiği yere kaç.

Sinek kovalayıcılık senin nasibin değildi.

Zerdüşt böyle söylüyordu.

İFFETE DAİR

Ormanı severim, şehirlerde hayat kötüdür. Orada çok şehvetliler var.

Şehvetli bir kadının rüyasına girmektense, bir katilin eline geçmek daha iyi değil mi?

Şu erkeklere bakın: gözlerinden okunuyor ki hayatta bir kadınla yatmaktan daha iyi bir şey bilmiyorlar.

Ruhlarının temeli bataklıktır. Bataklığın ruhu da olursa yazık ona.

Bari hayvan olarak mükemmel olsaydınız! Fakat hayvan olmak için masum olmak gerek. Hislerinizi öldürmeniz için mi öğüt vereyim? Histerinizin[12] masumiyeti için öğüt veririm. Size iffetimi tavsiye edeyim?

İffet bazıları için bir fazilet, fakat çokları için hemen bir suçtur.

Şunlar kendilerini tutarlar. Fakat yaptıkları her şeyden bir köpek şehvaniyeti hasetle sırıtır faziletlerin en zirvesine ve soğuk ruhlarına kadar bu sükûnsuzluk ve vahşet onları kovalar.

Köpek şehvaniyeti; kendisinden biraz et esirgendiği zaman nasıl ustaca bir parça

[12] Histeri, beyinde organik bir bozukluk gösterilemeyen bir psikonevroz (ekseriya kadınlarda rastlanır).

fikir dilenmesini bilir!

Dramları ve kalbi kıran her şeyi seviyorsunuz. Fakat köpeklere karşı güvensizim.

Gözleriniz pek gaddar, ıstırap çekenlere azgınca bakıyor.

Şehvetiniz kıyafetini değiştirip “Merhamet” adını almadı mı?

Size şu misâli de veririm.

Birçokları şeytanları kovmak isterken kendileri mezbeleye düştüler.

İffetli olmak kime zor gelirse ona iffet tavsiye edilmez.

Tâki iffet cehenneme, ruhun şehvetli bataklığına, yol olmasın.

Kirli şeyi erden mi konuşuyorum?

İşin en fenası bu değildir.

İdrak eden, hakikatin suyuna kirli olduğu zaman değil, sathî olduğu zaman girmek istemez. .

Hakikaten tam afif olanlar vardır. Onların kalpleri mülayimdir.

Sizden daha sevimli ve daha fazla gülerler.

Onlar iffete de gülerler ve iffet nedir diye sorarlar.

İffet delilik değil midir? Fakat bu delilik bize geldi, biz ona gitmedik. Bu konuğa yurt ve yürek sunduk: Şimdi bizde oturuyor.

İstediği kadar bizde kalsın.

Zerdüşt böyle söylüyordu.

DOSTA DAİR

"Etrafımda daima bir fazla var". "Daima bir kere bir — bu gittikçe iki olur". Muhacir böyle düşünür.

Ben ve "Beni" daima hararetle konuşurlar: Bir dost olmasaydı nasıl tahammül ederdik?

Muhacir (hicret eden) için dost daima üçüncüdür: Üçüncü, bir mantardır ki: İki kişinin konuşmasının derine düşmesine mani olur.[13]

Her muhacir için pek çok aşağılıklar vardır. Onun için bir dosta ve onun yükseklikle-rine mütahassirdir.

Başkalarına imanımız, kendimize iman edeceğimiz şeylerde kendini ifşa eder. Bir dosta olan hasretimiz bizim kendimizi ifşa eder.

Ve çok defa sevgi ile yalnız hasreti atlatmak ister. Ve çok defada bir düşman peyda ederiz. Taarruz edebileceğimizi saklamak için taarruz ederiz. **"Hiç değilse düşmanım olsa".**

Dostluk dilemeğe cesaret edemeyen hakikî tazim böyle hitap eder.

---

[13] Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemin hicretinde üçüncü Allah Teâlâ idi.
Sırlar konuşulunca üçüncü yine Allah Teâlâ'dır.

Bir dost elde etmek için harp edebilmelidir. Ve harp edebilmek için düşman olabilmelidir.

Dostunda ki düşmanı saymalısın. Üstünden atlayıp geçmeden ona yaklaşabilir misin?

Dostunda en iyi düşmanını bulmalısın.

Ona mukavemet ettiğin zaman kalben ona, en yakın olmalısın.

Dostunun önünde giyili olmak istemez misin?

Olduğun gibi görünmek dostuna saygın olmalıdır. Fakat o, seni bunun için şeytan görmek ister.

Kendini aldatmayan isyan eder:

Çıplaklıktan korkmaya pek hakkınız var. Evet. **Eğer Tanrı olsaydınız elbisenizden utanabilirdiniz.**

Dostun için ne kadar güzel giyinsen azdır: Çünkü sen ona “insanüstünü” nün oku ve hasreti olmalısın.

Dostunu uyurken gördün mü? Tâki onun nasıl göründüğünü bilesin.

Başka zamanlarda dostunun çehresi nedir? O çehre, nakıs ve pürüzlü bir ayna içinde senin kendi çehrendir.

Dostunu uyurken gördün mü? Dostunun bu manzarasından dehşet almadın mı?

Ah dostum, insan geçilmesi lâzım gelen bir şeydir. Dost, içini keşfetmekte ve sus-

makta bir üstat olmalıdır.

Her şeyi görmek istememelisin. Rüyan sana dostunun uyanıkken ne yaptığını ifşa etmelidir.

Dostunun insaf edip etmeyeceğini bilmek için senin insafın bir "İçini bilme" olmalıdır.

Belki o sende yılmamış gözü ve ebediyetin bakışım seziyor.

Dostuna olan merhametini, sert bir kabuk altında sakla, ona bir diş geçir, o, o zaman incelik ve tatlılık kazanır.

Dostunun iyi havası, inzivası, ekmeği ve ilâcı mısın? Bazıları kendi zincirlerini kıramaz. Fakat yine dostunun kurtarıcısıdır.

Köle misin?

O halde dost olamazsın.

Müstebit (diktatör, zulüm ve baskı yapan) misin? Öyle ise dostun olamaz.

Uzun zaman kadının içinde bir köle ve müstebit saklı kaldı.

Onun için kadın, dostluğa kabiliyetli değildir. O yalnız aşkı tanır.

Kadının sevgisinde sevmediği her şeye karşı bir haksızlık ve körlük vardır.

Kadının şuurlu sevgisinde de ışıkla beraber gece, yıldırım ve baskın vardır.

Kadın henüz dostluğa kabiliyetli değildir. Kadın daha hâlâ Kedi ve Kuş gibidir. Veya olsa olsa İnek gibidir.

Kadın henüz dostluğa elverişli değildir. Fakat erkekler, söyleyin sizden dostluğa elverişli kim var?

Erkekler, züğürtlüğünüze ve ruhunuzun darlığına bakın!

Dostunuza ne kadar verirseniz ben de dostuma o kadar veririm.

Ve bununla fakirleşmek istemem. Arkadaşlık var: Fakat dostluk ta olsun.

Zerdüşt böyle söylüyordu.

BİN VE BİR EREĞE (Hedefe) DAİR

Zerdüşt birçok memleketler ve budunlar (millet) gördü. Birçok budunların iyi ve kötü taraflarını buldu,

Zerdüşt arzın üstünde "İyi" ve "Fena" dan daha büyük bir kudret bulamadı. **Takdirkâr olmayan bir budun yaşayamaz.** [14] Fakat yaşamak isteyen budun komşunun takdir ettiği gibi takdir etmez.

Bir milletçe iyi olan birçok şeyler başka bir milletçe bir rezalettir.

Burada fena ismini alan birçok şeyler, şurada parlak bir itibara mazhar olur.

Bir komşu diğer komşuyu hiç bir zaman anlamaz. Onun ruhu daima komşunun vehminde ve fenalığındadır.

Her milletin üstünde bir iyilikler levhası asılıdır. Bak bu, onun yendiği şeylerin levhasıdır.[15] Bak o, onun kudret iradesinin sesidir.

Onca müşkül olan şey övülür. Cürüm ve ağır olan şey "İyi" adını alır.

Ve en büyük zaruretten kurtarılan nadir

---

[14] Hainlikle millet olunmaz. Yediği ekmeğe ihanet eden kavimler helak olmaz sadece pişman olup hasret ile ömürlerini devam ettirirler. Bu devam edişleri aşağılık olmaktan uzak tutmadığı gibi "insanüstünü" bulmaları da mümkün değildir.

[15] Kültür ne kadar önemli bir mevzudur.

ve en ağır şeyde takdis edilir.

Onun yaptığı şeyler: Hükmetmesi, muzaffer olması, yükselmesi, komşunun haset ve nefretini doğurur.

Bu, onca başta gelen yüksek bir ölçü ve her şeyin manasıdır.

Gerçek, kardeşim, bir budunun ihtiyacını, toprağını, göğünü ve komşusunu tanı, böylece onun zafer kanallarını ve ümit merdivenini tırmanışını keşfetmiş olursun.

"Daima birinci olmak ve başkasını geçmek istersin, kimse senin kıskanç ruhunu sevmesin. Meğerki sana dost ola".

Bu, bir Yunanlı'nın ruhunu titretti. Ve böylece büyüklük yoluna saptı.

"Hakikati söylemek ve ok ve yayı iyi kullanmak".

Benim ismimin geldiği millet için iyi ve güç olan iş budur.

O isim bana hem sevgili, hem ağırdır. **"Ana ve babaya tazim etmek ve ruhun en derinliklerine kadar onları dilemek".**

Başka bir millet bu zafer levhasını üstüne astı. Ve bununla kuvvetli ve ebedi oldu.

"Sadık olmak ve sadakat namına fena ve tehlikeli şeyler için bile namus ve kanı feda etmek".

Başka bir millet bu telkinle kendini zorladı ve kendini zorlayarak gebe kaldı ve büyük umutlarla doldu.

Gerçek insanlar bütün iyilik ve fenalıklarını verdiler, gerçek onu almadılar, bulmadılar. Ve semadan bir ses olarak ta inmedi.

İnsan eşyaya, kendisini korumak için kıymet verdi. O, eşya için bir gaye yarattı, insanî bir gaye: Onun için kendisine **"İnsan diyor". Yani: Takdir eden demektir.**

Takdir, yaratmaktır.

Yaratanlar dinleyin!

Takdir, bütün takdir edilen şeylerin hazinesi ve tılsımıdır.

Takdir sayesinde kıymet peyda olur. Ve takdirsiz varlığın cevizi boş olurdu.

Yaratanlar dinleyin!

Kıymetlerin değişmesi bu, yaratanların değişmesidir. Yaratıcı olmak isteyen daima mahveder.

Evvelce milletler yaratıcı idi, sonradan yaratıcılık münferit şahıslara kaldı.

Gerçek, bu münferit insanların kendisi en körpe mahlûktur.

Milletler evvelce iyiliklerin bir levhasını üzerine asarlardı.

Hükmetmek isteyen sevgi ile itaat etmek isteyen sevgi birleşerek bu levhaları yaratırlardı.

Kitlede keyif "Ben" deki keyiften eskidir. Ve iyi vicdan kitle adını aldığı müddetçe yalnız kötü vicdan "Ben" der.

Gerçek kurnaz "Ben", sevimsiz "Ben",

kendi menfaatini çoklarının menfaatinde bulur:

Bu, kitlelerin doğuşu değil onların batışıdır.

Yaratıcılar daima sevenlerdi. Bunlar iyi ve fenayı yarattılar.

Sevginin ve öfkenin ateşi bütün fazilet adlarında yanıyor.

Zerdüşt çok memleketler ve milletler gördü. Arz üstünde sevenlerin eserlerinden daha büyük bir kudret bulamadı. Bu eserlerin adı “İyi” ve “Fena” dır.

Gerçek bu övme ve yerme gücü kötü bir şeydir.

Kardeşlerim söyleyin bunu kim yenebilir..

Söyleyin bin enseli bu hayvana kim gem vurabilir? "

Şimdiye kadar bin hedefi vardı, çünkü bin millet vardı. Ve eksik olan şey bin ensenin gemidir, eksik olan şey bir hedeftir. Henüz insanlığın hedefi yoktur.

Fakat kardeşlerim bana söyleyin: **Hedefi ülküsü olmayan insanlık bizzat var olabilir mi?**

Zerdüşt böyle söylüyordu.

YAKIN (akrabalık) SEVGİSİNE DAİR

Yakınlarınız için çabalar ve güzel sözler bulursunuz. Fakat ben size derim ki: yakınınıza olan" sevginiz bizzat kendinize olan fena bir sevginizdir.. Bizzat kendinizden kaçıp yakınınıza sığınmak ister ve bundan bir fazilet çıkarırsınız. Fakat ben feragatinizin mahiyetini bilirim.

"Sen" "ben" den daha eskidir. "Sen" takdis edilmiş fakat "ben" edilmemiştir. Onun için insan en yakınına sokulur.

Size yakın sevgisini tavsiye edeyim mi? daha iyisi size yakınınızdan kaçmayı ve **"en uzağın"** sevgisini tavsiye ederim. Eşya ve hayalete sövmesi insanı sövmeden daha yüksektir "en uzak" ve "müstakbel"' sevgisi, yakın sevgisinden daha ulvidir.

Kardeşim, önünden kaçan bu hayalet senden güzeldir. Ona niçin etini ve kemiğini vermiyorsun? Fakat sen korkuyor ve en yakınma kaçıyorsun. Kendinize tahammül edemiyor ve kendinizi kâfi derecede sevmiyorsunuz. Şimdi en yakınınıza hürmeten iğfal etmek ve onun hatası ile kendinizi altınlamak istiyorsunuz.

İsterdim ki: çeşit çeşit yakınlarınıza ve onun komşularına hiç tahammül etmeyesiniz. Böylece kendi dostunuzu ve onun kudretli kalbini bizzat kendinizden yaratmalıy-

dınız. Kendi iyiliğinizden bahsetmek istediğiniz zaman şahit çağırıyorsunuz ve o şahidi kendiniz hakkında iyi düşünmesi için iğfal edince, kendiniz hakkında iyi hüküm veriyorsunuz.

Yalancı, yalnız malûmat hilâfına söyleyen değildir. Bilâkis, asıl yalancı cehline rağmen söyleyendir.

Münasebetlerinizde kendinizden böyle bahsediyor ve kendinizle komşunuzu aldatıyorsanız.

Deli şöyle der:

“insanlarla temas seciyeyi bozar, hele insanın seciyesi olmazsa” birisi en yakınına, kendisini aradığı için, diğeri kendisini kaybetmek istediği için gider. Kendinize olan fena sevginiz sizin inzivanızdan bir mahpes (mahkum) yapar.

Yakınınıza olan sevginizi ödeyenler, uzak olanlardır. Hatta beş kişi yan yana olsanız yine ölenin bir altıncı olmasını dilersiniz.

Sizin bayramınızı da sevmiyorum: orada çok oyuncu buldum, hatta seyirciler bile oyuncu gibi davranıyorlar. Size yakınınızı değil bilâkis dostu öğretiyorum.

Dost size arzın bayramı ve “insanüstünü” nün bir “evvelden sezişi” olsun. Size dostu ve onun taşkın kalbini öğretiyorum. Fakat taşkın kalplerin sevgisi istenirse bir sünger

olmayı öğrenmelidir.

Size, içinde dünyayı taşıyan ve iyiliğin kışrı olan dostu öğretiyorum. Daima hediye edecek hazır âlemi bulunan yaratıcı dostu.

Onun için dünya parçalandığı zaman tesadüflerden hedeflerin, fenalıklardan iyiliklerin oluşu gibi onu yine kuvvetinizle birleştiriniz,

Gelecek ve en uzak, senin için "bugün" ün sebebi olmalıdır: Dostunda "insanüstünü" nü kendi müsebbibin olarak sevmelisin.

Kardeşlerim size yakın sevgisini değil, "en uzak" a sevgi tavsiye ederim.

Zerdüşt böyle söylüyordu.

YARATICININ YOLUNA DAİR

Kardeşim inzivaya mı gitmek istiyorsun? Bizzat kendine giden yolumu aramak istiyorsun? Biraz dur ve beni dinle:

Arayan kendini kolaylıkla kaybeder. Her inziva bir kabahattir. Kitle böyle der..

Ve sen uzun zaman bu kitleye mensuptun. Kitlenin sesi sende çınlamak ister. Ve eğer sen **"artık vicdanım sizinle müşterek değildir"** diyecek olsan bu bir şikâyet ve ıstırap olur

Bak bu ıstırabı bizzat bir vicdan doğurdu: Bu vicdanın en son kıvılcımı senin ıstırabının üstünde parlıyor.

Fakat sen kederinin yoluna gitmek istiyorsun. Kendine olan yol hangisidir.

Bunun için bana hakkını ve kuvvetini göster.

Yeni bir kuvvet ve hak mısın?

Bir ilk hareket misin?

Kendiliğinden dönen bir tekerlek misin? Yıldızları da kendi etrafında dönmeye icbar edebilir misin?

Ah yüksekliğe doğru pek çok heves var. Kibirlilerin çok ihtilâcı (koşuşması) var. Bana göster ki mücrimlerden ve kibirlilerden değilsin.

Ah birçok büyük fikirler var ki: Bir körüğün yaptığından başka bir iş yapmazlar.

Körüklerler ve daha fazla boşaltırlar.

Kendine serbest mi diyorsun, bir boyunduruktan kaçtığını değil, senin hâkim fikirlerini dinlemek isterim.

Boyunduruktan kurtulmaya mezun olanlardan mısın?

Bazıları hizmetçiliklerini atarken son kıymetlerini atmış oldular.

Neden halâs buldun?

Bu Zerdüşt'ü alâkadar eder. Fakat gözün bana açıkça cevap vermeli?

Hürriyet neye?

İyiliğini ve fenalığını bizzat kendin verip, iradeni bir kanun gibi üstüne hâkim etmeye kadir misin?

Hâkim ve kendi kanununun intikamcısı ile yalnız kalmak korkunçtur. Böylece varlığın buzlu soluğuna ve çöl boşluğuna bir yıldız boşaltılmış olur.

Sen, tek, bugün de "çok" un ıztırabını çekiyorsun;

Bugün de cesaretin ve umutların var.

Fakat bir vakit inziva seni yoracak, bir vakit gururun eğilecek, cesaretin kırılacak ve **"ben yalnızım"** diye bağıracaksın.

Bir vakit "yüksek" ini özlemeyecek ve "alçak" ına pek yaklaşacaksın: Ve senin ulvî varlığın bir hayalet gibi seni korkutacak. Bir vakit **"her şey yanlıştır"** diye bağıracaksın.

Münzeviyi öldürmek isteyen hisler var,

bunlar öldüremezlerse bizzat kendileri ölmeye mecburdurlar. Fakat katil olmaya kadir misin?

Kardeşim istihzar (huzura çıkma) kelimesini tanıyor musun? Ve seni tahkir edenlere karşı âdil olmanın ıstırabını biliyor musun?

Sen, birçoklarını hakkındaki fikirlerini değiştirmek için zorluyorsun. Onlar senden bunun hesabına sorarlar. Onlara yaklaştın ve yine onları geçtin Bunu sana hiç bir zaman affetmeyecekler.

Onların üstüne çıkıyorsun: fakat sen çıktıkça, hasedin gözü seni o nispette küçük görür. Fakat en çok kin beslenen uçandır. Demelisin ki **"bana karşı nasıl âdil olacaksın!** Sizin adaletsizliğinizi bana uygun hisse olarak seçerim".

Münzeviye haksızlık ve kirlilik isnat ederler. Fakat kardeşim yıldız olursan bu sebepten onlara daha az ışık göndermemelisin.

İYİ VE ÂDİLLERDEN SAKIN. ONLAR KENDİ FAZİLETİNİ KEŞFEDENİ ÇARMIHA GERERLER, MÜNZEVİDEN NEFRET EDERLER.

Kudsî ilhamdan da kendini sakın. İlham olmayan her şey, önce gayri mukaddestir. O, ateşle de oynamasını sever. Saman yığını

Âşıkının nöbetlerinden sakın!

Münzevi, kendisine rastgelene elini pek çabuk uzatır.

Bazı insanlara elini değil pençeni uzat-

malısın. İsterim ki pençende tırnakların da olsun.

Fakat rast gelebileceğin en kötü düşman, daima kendin olacaksın. Mağara ve ormanlarda kendini takip eden bizzat kendinsin.

Münzevi!

sen kendine doğru gidiyorsun ve yolun senden ve senin, yedi şeytanından geçer.

Kendinin cini, perisi, falcısı, delisi, şüphecisi, uğursuzu ve fenası olacaksın.

Kendini kendi alevinde yakmak istemelisin. Kül olmadan nasıl yenileşmek istersin?

Münzevi!

Sen yaratıcının yolundan gidiyorsun. Yedi şeytanından kendine bir Tanrı yaratmak istiyorsun.

Münzevi!

Sen sevenlerin yolundan gidiyorsun.

Yalnız sevenlerin yaptığı gibi bizzat kendini tahkir ediyorsun. **Seven yaratmak ister. Çünkü tahkir eder!** Sevdiğini hakir göremeyen, sevgiden ne anlar?

Aşkın ve yaratıcılığınla inzivana çekil kardeşim. Hakşinaslık sonradan arkandan topallayarak gelir. Kardeşim, benim gözyaşlarımla inzivana çekil. Ben kendinden ilerisi için yaratma isteyeni ve böylece mahvolanı severim.

Zerdüşt böyle söylüyordu.

İHTİYAR VE GENÇ KADINCIKLARA DAİR

“Zerdüşt karanlıkta nereden geliyorsun? Mantonun altında dikkatle sakladığın şey nedir?

Sana hediye edilmiş bir hazine, yeni doğmuş bir çocuk mudur?

Yoksa ey fenalar dostu; şimdi sende hırsızların yolundan mı gidiyorsun?”.

Küçük kardeşim o, bana hediye edilmiş bir hazinedir: Taşıdığım şey bir küçük hakikattir. Fakat o, bir çocuk gibi yaramazdır. Ve eğer ağzını tutmazsan haykıracak.

Bugün gün batarken, yalnız yolumda yürüyordum. Bir ihtiyar kadıncağıza rastladım.

Bana dedi ki:

“Zerdüşt kadınlara hitabende çok şeyler söylüyor. Fakat kadına dair bize bir şey söylemedi.

Cevap verdim: **Kadına dair yalnız erkeklerle konuşmalıdır.**

Kadın dedi ki: Bana da kadından bahset, söylediğini hemen unutacak kadar ihtiyarım. Kadının bu arzusunu kabul ettim. Ve dedim ki:

KADINDA HER ŞEY BİR MUAMMADIR. Ve kadında her şeyin bir tek halli vardır:

Ona gebelik derler.

Kadın için erkek bir vasıtadır. Gaye dai-

ma çocuktur. Fakat erkek için kadın nedir?

Halis erkek iki şey ister: Tehlike ve oyun.

Onun için o, kadının en tehlikeli bir oyuncak olmasını ister.

Erkeği muharipliğe, kadın muharibin istirahatini temine terbiye etmelidir. Bundan başka her şey deliliktir.

Muharip fazla tatlı meyveleri sevmez, onun içinde kadını diler; **en tatlı bir kadın bile acıdır.**

Kadın çocukları erkekten daha iyi anlar. Fakat erkek, kadından daha çocuktur.

Halis erkekte bir çocuk saklıdır. Bu, oynamak ister. Haydi, bakalım kadınlar erkekteki çocuğu keşfedin!

Kadın, henüz mevcut olmayan bir âlemin faziletleri ile ışıldayan elmas gibi zarif ve temiz bir oyuncak olmalıdır.

Aşkınızda bir yıldızın ışığı parlamalı; umudunuz şu olmalıdır. "İnsanüstünü" nü doğurabilsem:

Sevginizde cesaret bulunmalıdır. Sevginizle size korku telkin edenin üstüne yürüyünüz. Şerefiniz aşkınızda olmalıdır. Yoksa **kadın şereften az anlar. Fakat sizin şerefiniz şu olmalıdır. Daima sevildiğinizden fazla sevmek, hiç bir zaman ikinci olmamak.**

ERKEK, SEVEN KADINDAN KORKSUN. Çünkü o zaman her fedakârlığı yapabilir ve başka her şey ona kıymetsiz görülür.

ERKEK KİN BESLEYEN KADINDAN DA KORKSUN. Çünkü erkek, ruhunun derinliklerinde yalnız fenadır. Fakat kadın orada berbattır.

KADIN EN ÇOK KİME KİN BESLER?

Demir, mıknatısa demiş ki: en çok sana kin besliyorum. Çünkü sen çekersin, fakat kendine çekecek kadar kuvvetli değilsin.

Erkeğin saadeti, **"ben isterim"** dedir. Kadının saadeti **"o bitiyor"** dadır. "Bak, arz şimdi mükemmelleşti" bütün sevgisi ile itaat eden kadın böyle düşünür.

Kadın itaat etmeli ve sathına bir derinlik bulmalıdır.

Kadının gönlü sathidir (görünüşe göre, derinliğine dalmadan, üstünkörü olarak), sathi bir suyun üstünde fırtına gibi müteharrik (hareketli) bir kabuktur. Fakat erkeğin gönlü derindir. Onun ırmağı yer altı boşluklarında hışıldar; kadın onun kudretini sezer, fakat kavrayamaz.

İhtiyar kadın şöyle cevap verdi. Zerdüşt pek akilâne şeyler söyledi. Hele kâfi derecede genç olanlar için.

Ne tuhaf, Zerdüşt kadınları az tanır. Fakat onlara dair söylediği şeyler yine haklı. Bu, şunun için midir ki: **Kadın da hiç bir şey imkânsız değildir?**

Şimdi teşekkür olarak bir küçük hakikat al: Onu söyleyecek kadar yaşım var.

Onu sar ve ağzını tıka, yoksa bu küçük hakikat pek fazla bağırır.

“Kadın gücü hakikati bana ver” dedim. Onu verdi:

“Kadınlara mı gidiyorsun kırbacı unutma”.

Zerdüşt böyle söylüyordu.

YILAN SOKMASINA DAİR

Zerdüşt Bir gün bir incir ağacı altında uykuya dalmış, sıcak olduğu için yüzünü kolları ile kapamıştı. Bu esnada bir yılan geldi. Boynundan öyle soktu ki Zerdüşt ağrıdan bağırdı.

Zerdüşt kolunu çehresinden ayırarak yılana baktı. Yılan Zerdüşt'ün gözlerinden tanıdı. Biçimsizce kıvrılarak kaçmak istedi.

Zerdüşt dedi ki: "olmaz, daha teşekkürümü almadın. Beni tam vaktin da uyandırdın. Daha uzun yolum var". Yılan mükedderane (üzülerek) dedi ki:

"yolun kısa ve benim zehrim öldürücüdür." Zerdüşt gülümsedi ve dedi ki:

"Bir ejderi bir yılan zehri ne zaman öldürebilmiştir?

"Fakat yılan zehrini geri al. Çünkü sen onu bana hediye edecek kadar zengin değilsin", o zaman yılan yeniden Zerdüşt'ün boynuna sarıldı ve yarasını yaladı.

Zerdüşt bunu bir vakitler yanındakilere anlattığı zaman **"hikâyenin ahlâki tarafı ne"** diye sordular. Zerdüşt cevap verdi

İyiler ve adiller bana ahlâk yıkıcısı derler. Benim hikâyem gayrı ahlakidir. Fakat bir düşmanınız olursa onun fenalığına iyilik ile mukabele etmeyin. Çünkü bu, utandırır.

Bilakis ispat ediniz ki: o, size bir iyilik

yapmıştır.

Utandırmaktansa öfkeleniniz. Eğer size sövülürse; söveni taziz etmeniz hoşa gitmez. Daha iyisi birazda siz ona sövün.

Eğer size büyük bir haksızlık yapılırsa; ona karşı hem beş küçük haksızlık yapınız. Hep haksızlıklara maruz kalanı görmek kötü bir şeydir.

Bunu zaten biliyor muydunuz? İştirak edilen bir haksızlık bir yarı haktır. Ve haksızlığı, onu taşıyabilen omuzuna alsın.

BİR KÜÇÜK İNTİKAM, HİÇ İNTİKAM ALMAMAKTAN DAHA İNSANÎDİR.

Ve eğer ceza mütecaviz için bir hak ve şeref değilse cezalarınızı da istemem.

Haksızlığa uğramak haklı olmaktan daha kibardır. Yalnız bunun için zengin olmak gerektir.

Soğuk adaletinizi sevmem. Hâkimlerinizin gözünden daima bir cellât ve onun soğuk demiri bakar.

Söyleyin; adaletin gören gözlerle bir sevgi oluşu nerede bulunur.

Bana yalnız bütün cezaları değil, bütün suçları da üzerine alan bir sevgi bulunuz.

Bana, hâkimden başka herkesi beraat ettiren bir adalet bulunuz.

Bunu da dinlemek ister misiniz? **Tam âdil olmak isteyen için <u>yalan</u> da bir insan dostluğudur.**

Fakat nasıl tam âdil olayım? Herkese kendisininkini nasıl veririm? Bana şu kadarda kâfi: Herkese kendiminkini veririm.

Kardeşlerim!

Nihayet bütün yabancılara haksızlık etmekten sakının. Bir muhacir nasıl unutur, nasıl mukabele eder?

Bir muhacir, derin bir kaynak gibidir. İçine bir taş atmak kolaydır. Fakat söyleyin taş dibe kadar çöktükten sonra onu kim çıkarmak ister?

Yabancıyı tahkir etmekten çekinin. Eğer yaptınızsa artık onu öldürün.

Zerdüşt böyle söylüyordu.

ÇOCUK VE EVLİLİĞE DAİR

Kardeşim, yalnız senin için bir sorgum var: Bu sorguyu bir kurşun gibi gönlüne atıyorum. Onun ne kadar derin gittiğini bilirim.

Gençsin, çocuk ve aile istiyorsun. Fakat sana sorarım bir çocuk istemeğe mezun bir insan mısın? Faziletlerine, hislerine hâkim, kendini zorlayabilen bir galip misin sana sorarım?

Yoksa dileğini söyleten şey içinde ki hayvan veya zinamı, yalnızlık mı, kendinle geçinememek mi?

İsterim ki: Senin zaferin, kurtuluşun bir çocuğu özlesin. Zafer ve kurtuluşuna canlı âbideler dikesin.

Kendinden ilerisi için inşa edesin. Fakat önce kendi beden ve ruhun mükemmel yapılmış olmalı.

Yalnız tenasül etmeyecek, kendinden üstüne atlayacaksın. Bunun için sana izdivacın bahçesi yardım edecek.

Bir yüksek beden, bir ilk hareket, kendiliğinden dönen bir teker bir yaratıcı yaratmalısın.

İzdivaç: İki kişinin bütün yarattıklarından üstün bir kişi yaratma iradeleridir.

İzdivaç, bu iradenin sahibi oldukları için iki kişinin birbirini tazim etmesidir.

İzdivacının hakikî manası bu olsun. Fa-

kat birçoklarının izdivaç dedikleri şey:

Ah lüzumsuzlara ne ad vereyim?

Ah bu iki kişinin ruh züğürtlüğü!

Ah bu iki kişinin ruh kirliliği!

Ah bu iki kişinin acınacak rahat düşkünlüğü!

Bunların hepsine izdivaç diyorlar. Ve nikâhlarının göklerde kıyıldığını söylüyorlar.!!!

Bu lüzumsuzların köklerini de istemem. **Onları, semavî yuvada kucaklaşan hayvanları istemem.**

Birbirine bağlamadığı insanların bu nikâhını kutlulamak için topallayarak inen Tanrıda bana ırak olsun.

Böyle izdivaçlara gülmeyin: Ebeveynin haline ağlatmayacak çocuk var mı?

Erkeğin biri bana kıymetli ve hayatın gayesi için olgun göründü: Fakat karısını görünce bütün dünyayı tımarhane sandım.

Evet, isterdim ki: Bir yiğitle bir kaz çiftleştikleri zaman dünya ihtilâçla çırpınsın.

Birisi, kahraman gibi hakikatler aradı, sonunda bir küçük süslü yalan yakaladı. Adına **"Ailem"** dedi.

Birisi pek nazlı ve müşkülpesentti, (güç beğenen, titiz) fakat birdenbire her zaman için cemiyetini bozdu ve adına "İzdivacım" dedi.

Birisi, meleklerin faziletlerini cami bir

hizmetçi arıyordu. Fakat birdenbire bir kadının hizmetçisi oluverdi. Şimdi melek olacak kadar bir eksiği kaldı.

Bütün müşterileri ihtimamlı buluyorum. Hepsinin hilekâr gözleri var.

Fakat en hilekârı bile karısını çuvalda satın alıyor.

Birçok kısa delilikler siz buna aşk diyorsunuz. Ve izdivacınız bu kısa deliliklerin çoğuna uzun budalalık halinde bir nihayet veriyor.

KADINA OLAN SEVGİNİZ VE KADININ ERKEĞE OLAN SEVGİSİ: BU SEVGİ, ACI ÇEKEN GİZLİ İLÂHLARA BİR ACIMA OLMALIYDI. FAKAT ÇOK DEFA İKİ HAYVAN BULUŞUYOR.

Fakat sizin en iyi sevginiz bile bir heyecanlı muvazene ve acılı bir alevden ibarettir. O, sizin yükseliş yollarınızı aydınlatacak bir meşale olmalıydı. Bir defada kendinizden ilerisi için sevin. Böyle sevmeyi öğrenin. Bunun için sevginizin acı içkisini içmelisiniz.

En iyi sevginin kadehinde de acılık vardır "İnsanüstünü" ne hasret getirir ve yaratıcıya susatır.

Yaratıcıya susuzluk, "İnsanüstünü" ne hasret ve ok: Söyle kardeşim, izdivaç iraden böyle mi? Bu irade ve bu izdivacı takdis ederim.

Zerdüşt böyle söylüyordu.

İNTİHARA DAİR

Çokları pek geç, bazıları pek erken ölürler.

“Vaktinde öl” vecizesi daha meçhul.

“Vaktinde öl” Zerdüşt böyle öğretiyor.

Tabiî vaktinde yaşamayan nasıl vaktinde ölebilir.. Keşke hiç doğmasaydı.

Lüzumsuzlara bu öğüdü veririm.

Fakat lüzumsuzlar bile ölümlerini mühimserler. **En boş ceviz bile kırılmak ister..**

Herkes ölüsünü mühimsiyor: Ölüm henüz bir bayram sayılmıyor.

İnsanlar daha, en güzel bayramlarını nasıl tes'it (kutlayacak) edeceklerini öğrenmediler.

Size, yaşayanlar bir diken ve bir medh olan ölümü göstereceğim.

Yapıcı, muzaffer olarak ummanlar ve övenlerle çevrilmiş olduğu halde ölümünü ölürler.

Böyle ölmeyi öğrenmeli, böyle bir ölünün dirilere yeminler yollamadığı hiç bir bayram kutlulanmamalıydı.

Bu ölüm en iyi ölümdür. Fakat ikincisi, mücadelede ölmek ve bir büyük ruhu israf etmektir. Fakat muharip ve muzaffer için sizlerin bir hırsız gibi sokulan fakat bir efendi gibi görünen vadeli ölümünüz menfurdur.

Size kendi ölümümü, intiharımı istediğim

için bana gelen ölümü överim.

Bu ölümü ne zaman isteyeceğim? Bir hedef ve bir varisi olan ölümü, bu hedef ve varisi için vaktinde ister.

Ve hedef ve varise saygı olarak hayatın mabedine kuru çelenkler asmaz.

Gerçek, ip çevirenlere benzemek istemiyorum. Onlar iplerini uzatırken daima gerilerler.

Bazıları hakikatleri ve zaferleri için fazla ihtiyardırlar, dişsiz bir ağız, artık her hakikati söylemek hakkına malik değildir.

Şöhret isteyen her kimse vakti zamanı ile şereften ayrılmalı ve **“Vaktinde gitmek”** güç hünerini tatbik etmelidir.

En fazla lezzet verdiği zaman kendisini yedirmeyi bırakmalı: Uzun zaman sevilmek isteyenler bunu bilirler..

Kısmetleri sonbaharın son günlerine kadar beklemek dileyen ekşi elmalar vardır:

Bunlar ayni zamanda olgunlaşırlar, saranlar, buruşurlar.

Bazılarında kalp, bazılarında ruh, önce ihtiyarlar.

Bazıları gençliklerinde ihtiyardırlar. Fakat geç gençleşenin gençliği uzun sürer.

Bazılarına hayat aksilik eder, kalplerini bir zehirli sülük dağlar. Bunlar iyi bir ölüm bulmağa baksınlar.

Bazıları hiç tatlılaşmaz, daha yazın çürür.

Bunları dallarında tutan şey korkaklıktır.

Pek çokları pek fazla yaşarlar. Ve dallarında uzun zaman asılı kalırlar.

Bir fırtına gelse de bu çürük ve kuru yenikleri ağaçtan silkse.

Erken ölüm vaizleri çıksa! Bunlar benim için hayat ağaçlarının en münasip fırtınalarıdır.

Fakat yalnız tedrici ölümü ve dünyanın zorluklarına dayanmayı tavsiye edenleri dinliyorum.

Ah! Arzî acılara dayanmayı tavsiye ediyorsunuz.

Ey ağzı bozuklar!

Size çok tahammül eden işte bu arzî ıstıraplardır.

Gerçek, tedrici ölüm vaizlerinin tazim ettiği Yahudi pek tez öldü:

Onun erken ölmesi o zamandan beri çoklarının felâketini mucip oldu.

O, yalnız Yahudi'nin bedbinliği ve göz yaşlarını iyi ve âdillerin nefretini tanıdı.

Yahudi İsa: Onu Ölüm hasreti bastırdı. Keşke çölde ve iyi âdillerden uzakta kalsaydı!

O zaman belki yaşamayı, arzı sevmeyi ve gülmeyi öğrenirdi!

Bana inanın kardeşler: O, pek erken öldü. Eğer benim yaşıma kadar yaşasaydı kendi dinini kendisi geri alacak kadar asildi.

Fakat henüz olgunlaşmamıştı. Delikanlının sevgisi, insan ve arz nefreti olgun değildir. Onun gönlü ve ruhunun kanatları daha bağlı ve ağırdır.

Fakat erkekte delikanlıdan fazla çocukluk ve ondan az bedbinlik vardır. Ölümü ve yaşamayı daha iyi anlar.

Ölümde ve ölüme hür bulunan ve "Evet" e vakit kalmadığı zaman kudsî bir "Hayır" diyebilen: Böylesi ölümü ve hayatı anlayandır;

Ölümünüz insan ve dünyaya bir isyan olmasın dostlar?

Ruhlarınızın tatlılığından bunu dilerim.

Ölümünüzde ruh ve faziletleriniz, arzın etrafında akşam kızıllığı gibi parlasın.

Yoksa fena bir ölümle ölüyorsunuz demektir. Bizzat ben böyle ölmek isterim. Tâki: Dostlar benim yüzümden arzı daha fazla sevsinler.

Tekrar toprak olmak istiyorum. Tâki: Beni doğuranı sükûnetle kucaklıyayım.

Gerçek Zerdüşt'ün bir hedefi vardı. Topunu fırlattı.

Dostlar! Şimdi siz ülkümün varisi olun. Altıntopu size atıyorum.

Topu fırlattığınızı görmeği her şeyden fazla severim. Bunun için arzdan bir müddet için çekiliyorum. Bunu bana bağışlayın.

Zerdüşt böyle söylüyordu.

HEDİYE FAZİLETİNE DAİR

Zerdüşt gönlünün sevdiği “Renkli inek” adlı şehirden ayrılırken havarileri ve kendilerine havari adı veren birçokları arkasından geldiler ve ona refakat ettiler. Bir köşe başına vardıkları zaman Zerdüşt onlara artık yalnız gitmek istediğini söyledi. Çünkü yalnız yürümeyi severdi.

Fakat havarileri bir veda hediyesi olarak kendisine, altın sapında bir yılanın güneş etrafında sarıldığını gösteren bir asa sundular.

Zerdüşt bu asaya sevindi. Ve ona dayanarak havarilerine hitap etti:

Bana söyleyin altın, en yüksek kıymetine nasıl ulaştı?

Çünkü nadir, faydasız ve parlaktır. Ve tatlı bir ışıldayışı vardır. Daima hediye edilir.

Altın, yalnız en yüksek faziletinin timsali olduğu için en yüce kıymete ulaştı.

Hediye edenin bakışı altın gibi parlar.

Altın parıltısı, Ayla güneşi barıştırır.

En yüksek fazilet; nadir, faydasız parlak ve mülayim sualidir:

En yüksek fazilet, hediye faziletidir.

Gerçek, sizi anlıyorum havarilerim sizde benim gibi hediye faziletine bakıyorsunuz. Kedi ve kurtlarla müşterek neniz var?

Siz kendinizi kurban ve hediye etmeğe

susamışsınız.

Onun için bütün zenginlikleri ruhunuzda, yığmaya susamışsınız.

Ruhunuz hazineler ve tılsımlar aramağa doymuyor. Çünkü hediye etmeğe doymayan bir faziletiniz var.

Her şeyi kendinize ve içinizde toplamak istiyorsunuz. Tâki: Onlar sizden sevginizin hediyeleri halinde çıksınlar.

Gerçek, böyle hediye eden sevgi bütün kıymet gasıbı olmalıdır.

Fakat bu çeşit hodbinliği [16] takdis ederim.

Başka bir hodbinlikte vardır. Pek aciz, aç. Daima çalmak isteyen hodbinlik. Hasta hodbinlik!

O, her parlayan şeye hırsız bakışıyla bakar. Yiyeceği fazla olanı bir acın iştihası ile ölçer. Ve daima hediye edenlerin masasına sokulur.

Bu ihtiras, hastalık ve görünmez bir tereddidir. Bu hodbinliğin hırsız ihtiras veremli bir vücuttan hitap eder.

Söyleyin kardeşlerim, bizim için fena ve en fenası nedir?

Tereddi (gerilemek, soysuzlaşmak, aşağı düşmek) değil mi?

---

[16] Hodbin: Başkasına hak tanımayıp, kendi lezzet ve menfaatini tâkib eden. Bencil. Enaniyetli. Kibirli

Hediye eden ruhun eksik olduğu yerde daima, tereddiyi buluruz.

Bizim yolumuz bu çeşittir. “Üstün çeşit” e gider.

Fakat “Her şey benim için” diyen mütereddi hissi, bizde nefret uyandırır.

Fikrimiz yükseğe uçar. Böylece: Vücudumuzun bir muvazenesi yükseliş muvazenesi olur.

Böyle yükseltici muvazeneler faziletlerin adlarıdır.

Beden, tarih içinde böyle bir “Olucu” ve bir “Cidalci” (savaşçı) halinde seyrini yapar.

Ve ruh bu bedenin nesidir?

Harplerin ve zaferlerin münadisi, yoldaş ve in'ikâsıdır.

İyi ve fenanın bütün isimleri bir muvazenedir:[17] Bunlar söylemezler, yalnız işaret ederler. Bunları bilmek isteyen delidir.

Ruhunuzun muvazenelerle hitap ettiği saatlere dikkat edin kardeşlerim.

Faziletlerinizin kaynağı budur.

Orada vücudunuz yükselmiş ve dirilmiştir.

Seven, takdir eden ve yaratan iyilikçi bedeniniz bu saadetlerleler ruhunuzu heyeca-

---

[17] Muvazene: Ölçmek. Denk olup olmadığını bilmek için tartmak, ölçmek. * Düşünmek. * İki şeyin vezince birbirine denk olması. Uygunluk

na getirir.

Nerede kalbiniz, çevresindekiler için tehlike ve nimet olan bir tehî (boş-avare) gibi geniş ve dolu akarsa faziletinizin kaynağı orada bulunur.

Nerede övme ve yermenin üstüne çıkar. Ve iradeniz bir sevenin iradesi olarak her şeye kumanda etmek ister, faziletinizin kaynağı orada bulunur.

Nerede "Hoş" şey yumuşak yatağı hakir görür, "Yumuşak" tan en çok uzaklaşırsanız, faziletinizin kaynağı orada bulunur.

Nerede tek bir iradenin sahibi olan size bütün ihtiyaçlardan bu dönüş. Bir zaruret gibi görünürse faziletinizin kaynağı orasıdır.

Gerçek o, bir yeni "iyi" ve "Fena" dır.

Gerçek yeni, derin bir hışıltı ve yeni bir kaynağın sesi.

Bu yeni fazilet bir kudrettir, hâkim bir düşüncedir. Bunun etrafında, zeki bir kafa, altın bir güneş ve etrafında idrakin yılanı demektir.

2

Zerdüşt burada bir müddet sustu. Ve sevgi ile havarilerine baktı. Sonra yine söylenmeğe başladı. Bu defa sesi değişmişti.

Kardeşlerim: Faziletlerinizin kudreti ile arza (yeryüzüne) sadık kalın. Hediye ve idrakiniz hayatın gayesine hizmet etsin.

Sizden bunu dilerim.

Onu "Arzî" olandan kaçırıp kanatlarıyla ebedi duvarlara çarptırmayın.

Ah! Çok faziletler yollarını böyle sapıtmalardır.

Benim gibi; sizde yoluna sapıtmış fazileti dünyaya geri çevirin.

Onu beden ve hayata döndürün. Tâki: O, dünyaya bir gaye vere.

İnsanî bir gaye.

Şimdiye kadar ruh, fazilet gibi, yüz çeşit yanlış yola saptı, yanlış işe karıştı ah bedenimizde hâlâ bu delice hareketlerin izleri bulunuyor.

Bunlar orada beden ve irade oldular.

Fazilet gibi ruhta şimdiye kadar yüzlerce defa kendini denedi ve sapıttı.

Hatta insan bir deneme idi.

Ah çok cehil ve hata bizde bedenleşti.

Yalnız bin yılların aklı değil onun cinneti de bizde patlıyor. Varis olmak tehlikelidir.

Daha adım adım tesadüf devi ile çarpışıyoruz. Ve şimdiye kadar bütün insanlık üstünde gayesizliğin manasızlığı hüküm sürdü.

Kardeşlerim: Ruhunuz ve faziletiniz dünyanın gayesine hizmet etsin. Ve her şeye yeniden sizin tarafınızdan kıymet biçilsin.

Onun için mücadeleci, onun için yaratıcı olacaksınız.

Vücut bilerek temizlenir. Ve bilgi ile de-

neyerek kendisini yükseltir.

İdrak eden bütün garizeler (huylar) kudsîleşir; yükseleni ruhu şad olur.

Hekim: Kendini iyi et. Böylece hastalarını da iyi etmiş olursun.

Onun en iyi yardımı, kendi kendini iyi edenin bakması olsun.

Daha gidilmeyen binlerce yol, hayatın bin çeşit sağlık ve saadeti vardır.

İnsan ve insanın dünyası henüz bitmemiş ve keşif olunmamıştır.

Münzeviler!

Bekleyin ve dinleyin. Gelecekten gizli kanat darbelerim rüzgârlar esiyor. Ve hassas kulaklara iyi haberler iletiyor.

Bugünün münzevileri, ayrılanları; bir zaman siz millet olacaksınız.

Bizzat kendini seçen sizlerden bir seçme millet ve o, milletten "insanüstünü" yetişecek.

Gerçek dünya daha bir şifa yeri olacak, daha şimdiden etrafında şifa getiren yeni bir koku ve yeni bir umut var!.

3

Zerdüşt bu sözleri söyledikten sonra son sözünü söylememiş bir adam gibi sustu. Uzun zaman elinde ki asayı şüpheli bir tavırla salladı.

Nihayet hitaba başladı.

Sesi değişmişti.

Havarilerim, şimdi yalnız gidiyorum, siz-de buradan ayrılın. Ve yalnız kalın. Ben böy-le istiyorum.

Gerçek size, öğüt veririm: Benden ayrılın. Ve Zerdüşt'e karşı koyun. Daha doğrusu o size hicap olsun. Belki o sizi aldatıyordu.

İdrak adamı yalnız düşmanlarını sevme-ğe değil, dostlarından da nefret etmeğe kadir olmalıdır.

DAİMA TALEBE KALMAKLA HOCAYA İYİ BİR MUKABELE YAPILMIŞ OLMAZ. Ve ne için benim çelengimden koparmak istemi-yorsunuz.

Bana hürmetiniz var. Fakat hürmetiniz bir gün devrilirse ne olacak.

Sakının ki sizi bir resim sütunu tepeleme-sin.

Zerdüşt'e inandığınızı söylüyorsunuz. Fa-kat Zerdüşt da ne var?

Bana inananlarsınız. Fakat bütün inanan-larda ne var?

Daha kendinizi aramadığınız bir zamanda beni buldunuz. Bütün inananlar böyle yapar. Onun için **BÜTÜN İNANMALARIN FAZLA KIYMETİ YOKTUR.**

ŞİMDİ SİZE DERİM Kİ: BENİ KAYBEDİN KENDİNİZİ BULUN.

Ve beni hep inkâr ettiğiniz zaman size

dönmek dilerim.

Gerçek kardeşlerim!

O zaman kaybettiklerimi başka bir gözle arayacak, sizi başka bir sevgi ile seveceğim.

Ve bir zaman bana dost olmuş bulunacak ve hep bir ümidin çocukları olacaksınız:

O zaman büyük günü sizinle birlikte kutlulamak için üçüncü defa olarak aranıza geleceğim.

O büyük gün insanın hayvanla "**İnsanüstünü"** arasında ki yolun ortasında durduğu ve gurup yolunu en büyük umut olarak kutluladığı gündür:

Günkü o yol yeni bir sabaha götüren yoldur,

O zaman batan bir geçen olduğu için kendisini bizzat kutlulayacak.

Ve idrakinin güneşi tam tepesinde bulunacaktır,

"Bütün ilâhlar ölmüştür. Şimdi; istiyoruz ki: "İnsanüstünü" yaşasın."[18]

O büyük gün geldiği vakit son dileğimiz bu olacak.

Zerdüşt böyle söylüyordu.

---

[18] Nefsimin peşinden koştuğu bütün ilahlar ölünce O açığa çıkacaktır.

İçindekiler